

DOMOVINA

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126. Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10711

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo: ožen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din — Amerika letno 1 dolar.

Kmetijske zbornice imajo pretesno delovno področje

Nedavno je imela v Beogradu svoje redno zasedanje Zveza kmetijskih zbornic. Zasedanju sta prisostvovala kmetijski minister g. Branko Čubrilović in prometni minister g. inž. Bešlić. Predsednik zveze g. Bacak je opozoril na potrebo tesnejšega sodelovanja med zbornicami in njihovimi člani, to je kmeti. To nalogo pa morejo kmetijske zbornice izvesti le, če se jim zagotovijo zadostna denarna sredstva. Dohodki od zbornične doklade niso zadostni, zlasti v siromašnejših krajih. Predsednik g. Bacak je naposled poudaril željo, da bi državna in druga javna oblastva sodelovala s kmetijskimi zbornicami pri reševanju vseh vprašanj, ki so v zvezi s kmetijstvom.

Kmetijski minister dr. Čubrilović je v svojih izvajanjih ugotovil, da zdajšnja uredba o kmetijskih zbornicah ne ustreza dejanskim potrebam. Delovanje Zveze kmetijskih zbornic je treba še razširiti in zvezo okrepiti z uvedbo prisilnega članstva zbornic v zvezi.

Na zasedanju so bila podana zanimiva poročila o gozdnem gospodarstvu, o vprašanju prehrane naroda, o potrebah posojil kmetijstvu in zadružništvu. Sprejeta je bila posebna resolucija, ki poudarja potrebo državne denarne pomoči kmetijskim zbornicam v obliki posebne takse na promet s kmetijskimi pridelki.

Druga resolucija se tiče najnujnejših splošnih vprašanj v zvezi s prehrano prebivalstva. Ta resolucija ugotavlja, da je naše kmetijsko pridelovanje nezadostno, da bi zajamčilo redno prehrano prebivalstva, kar je posledica prenaseljenosti kmetijskega prebivalstva in nezadostne izrabe zemlje. Doseženi izvojni presežki nastajajo na škodo naše prehrane. Da se poveča naše kmetijsko pridelovanje, je treba izvesti primerne ukrepe. Predvsem je treba izboljšati obdelovalno zemljo in povečati pridelke z razširjenjem rabe sodobnih kmetijskih pripomočkov, z gradnjo betonskih gnojničnih jam za boljše izkoriščanje gnojja in s povečanjem rabe umetnih gnojil in sredstev za pobijanje škodljivcev in bolezni. Nujno so potrebna cenena posojila, ki bi se dajala preko zadružništva. Da bi kmetijstvo v večji meri izkoriščalo posojila pri Narodni banki, naj bi se uvedle posebne kmečke menice z blažjim postopkom, z nižjo omenično takso in s cirkulacijsko sposobnostjo, ki bi bila omejena na javne denarne zavode in kmetijske zadruge.

Pri kmetijskem ministertvu naj se ustanovi vrhovni kmetijski svet, kmetijskim zbornicam in predstavnikom kmetijstva pa naj se omogoči sodelovanje pri določanju in izvajanju smernic naše kmetijske politike in pri delovanju javnih gospodarskih ustanov, ki služijo potrebam kmetijstva, kakor so Narodna banka, Privilegirana agrarna banka, Prizad, Državna hipotekarna banka, uprava državnih monopolov in državna razredna loterija.

Posebni skladi pri raznih ustanovah, ki so nastali iz izvoznih taks in iz drugih dohodkov v zvezi s trgovino in izvozom kmetijskih pridelkov, naj se prenesejo v državni kmetijski sklad, kamor naj se stekajo tudi vsi bodo-

či dohodki te vrste. S sredstvi državnega kmetijskega sklada naj razpolaga kmetijsko ministertvo po predlogih vrhovnega kmetijskega sveta, ki naj bi se ustanovil.

Kot nujen ukrep predlaga Zveza kmetijskih zbornic, naj se zaradi oskrbe siromašnih krajev z živili odobri brezplačen prevoz živila na državnih železnicah, tako da bo potrebna količina živila o pravem času prevežena v te kraje. Naposled zahteva resolucija, da se mali kmetovalec zaščiti pred tožbami od strani zasebnih upnikov za odplačilo dolgov po uredbi o kmečki razdolžitvi. Zaradi škode in slabe letine naj se odpiše

zemljarina na vinograde in sadovnjake, letošnje cene tobaku pa naj se povišajo za 50 odstotkov.

Zasedanje zveze v Beogradu je izpričalo, da kmetijske zbornice še nimajo tistega delovnega območja, ki bi bilo potrebno v naši izrazito kmetijski državi. Ni dvoma, da se pri nas vse premalo stori za kmetijski napredek. Vzemimo samo za primer dejstvo, koliko je pri nas kmetov, ki bi kaj več vedeli o kmetijskih zbornicah, kakor samo to, da so se ustanovile in da obstoje. A niti to ni gotovo, da bi prav vsi kmetje vedeli zanje. Kako vse večjega pomena so na primer ostale gospodarske zbornice za svoje stanovalce. Saj naposled tudi samo ministertvo za kmetijstvo nima po svojem ustroju pomembnejšega delovnega področja. Ali ne bi bilo pametno, če bi se malo ozrli po tujih zgledih in prevzeli od tujcev tisto, kar se glede na naše posebne razmere da prevzeti.

Grčija ima ob Albaniji visoke gore

Italijanska ofenziva v Grčiji se usmerja proti grški obmejni utrdbeni črti, ki so ji nadelo ime Metaksasova črta. Ta črta se začne pri Janini v severozapadnem delu dežele in drži do Marice, ki je mejna reka med Grčijo in evropsko Turčijo. V tem pasu je, kakor navajajo, do 300 betoniranih utrdb, topovskih položajev, strojniških gnezd in opazovališč.

Grčija meji na severu v dolžini 150 km na Albanijo, v dolžini 200 km na Jugoslavijo in v dolžini 300 km na Bolgarijo. Najvažnejši je zdaj tisti mejni del na severozapadu, ki meji na Albanijo.

Mejni prehodi na grškem severozapadu so zelo težavni, saj se tu nad 2000 m visoki Pindus v smeri proti albanski meji nadaljuje v gorovju Gramosu, katerega najvišji vrhovi so visoki tudi nad 2500 m. Pravih cest tu ni, saj so dobre ceste v Grčiji v nižavah redke. V gorovju opravljajo tovorni promet

še zmeraj z osli, mezgi in konji. Grške državne železnice dosega danes okrog 1300 km. Prišteti je še 150 km ozkotirnih prog, in to je vse.

Redke železnice vežejo Pirej in Atene s Solunom na severu in Aleksandropolisom na severovzhodu. Če merimo torej razdalje med glavnimi grškimi mesti na severnem ozemlju in albansko mejo, moramo upoštevati cestne in prometne razmere. Od Korice v Albaniji je v zračni črti v vzhodno smer nad 180 km do Soluna, od Korice do Kavale je 300 km, med Korico in Aleksandropolisom pa 450 km. Atene so od istega albanskega kraja oddaljene 400 km, Korinski zaliv 250 km, Tesalska nižina z mesti Kadiko in Lariso pa okrog 150 km. Razdalje torej niso tako velike, toda slabe prometne žile ne dopuščajo hitrega prometa. Visoko gorovje ob meji in slabe ceste bodo torej hude ovire za vojaško napredovanje.

Naša govornica in naša pesem

V »Koroškem Slovencu« je objavil Janko O. članek, iz katerega povzemamo:

V vrvežu vsakdanjega življenja pač le malokdaj pomislimo, kaj nam je naša govornica. Mi se sicer v medsebojnem občevanju poslužujemo svoje, od staršev podedovane besede, a se pri tem ne zavedamo, kako nam je prešla ta govornica v meso in kri. Postala je del nas samih.

Naša slovenska govornica nas povezuje v slovensko narodno družino. Pripomoček nam je, da si medsebojno razodevamo svoje misli. Govornica je, ki ustvarja dobro razpoloženje med brati in sestrami, med sosedi in znanci, z njo se ustvarjajo prijateljske vezi in zveze. Kaj nam je naša govornica, naš domači materin jezik, spoznamo šele v tujini, kjer domače besede ni slišati. Ko človeka obdaja tuje ljudstvo, ko sliši samo tujo govornico, tedaj se v srcu zbudi domotožje po domovini, no svojih dragih in po njih

govornici. Tedaj se človek zave, kako draga in sveta mu je domača beseda. Najlepše pesmi o naši domači slovenski besedi in zemlji so se porodile v tujem svetu. Pri velikih narodnih močeh je vzplamtela prav v tujini čudovita ljubezen do domače govornice in do naroda. Enako je, kakor pravi pregovor: »Sreče ne poznaš, če se v njej rodiš, srečo šele spoznaš, ko jo izgubiš!« Neki vojak pripoveduje: »Ko je nemška zmagovita vojska napredovala letos v Francijo, sem bil pri sanitetnih nekje sredi francoske dežele. Nekoga dne so nam pripeljali ranjenca, ki je moral biti operiran. Nisem ga poznal. Dejali so o njem, da je iz Vzhodne marke. Po operaciji je imel precejšnje bolečine in zaželel si je vode, katero pa je zdravnik prepovedal. Tedaj je vpričo mene zašepetal nekaj slovenskih besed sobi v tolažbo: »Bo že minilo, saj drugi tudi trpijo!« Meni je poskočilo ob teh besedah srce v prsih od vese-

Ponovni opomin naročnikom!

Pozivamo ponovno naročnike, ki so zaostali z naročnino, da store svojo dolžnost nemudoma in plačajo na nje odpadajoče vsote po položnicah, ki jih imajo doma. Kdor je ne bi več imel, naj piše na upravo lista, da mu pošlje drugo. Onim, ki bi se za naš opomin še ne zmenili, bomo poslali poštnega sla v hišo, da pobere za nas s poštnim nalogom dolžne zneske. Ta način pobiranja je seveda dražji, ker računa pošta za taka opravila posebne pristojbine, ki pa jih moramo naprtiti dolžnikom. Zato naj nihče ne čaka, ampak naj plača prostovoljno sam, kar je »Domovinu« dolžan.

UPRAVA „DOMOVINE“

Ija, sklonil sem se k rojaku-vojaku in ga vprašal, kako mu je. Ko je začel domačo besedo, se je hotel vzradoščen poglati kvišku, nato pa je stegnil svoje roke k meni kakor v molitvi in zaklical: »Prijatelj, odkod si, da znaš po naše?« Sedel sem k njemu in mu tiho šepetal tolažilne besede. Domača beseda naju je nevidno povezala in še dolgo zatem sva se pogovarjala o najini domovini in postala naposled najboljša prijatelja. Ta čudež je omogočila naša materina beseda.

Z našo govorico je tesno povezana naša pesem. Kar človek občuti v srcu, to rad pove. Če pa je človek vesel, mu vzkipi iz srca pesem, s katero glasno izpove, kaj čuti v svoji notranjosti. So tudi ure, ko človeka tare žalost. Tudi v takih trenutkih privre na dan pesem, sicer otožna in mehka, pa vendar zbrise solzo in pomiri dušo. Pesem je torej izraz srčnih čustev. Davno že so naši predniki prepevali svoje pesmi. Mnogo teh pesmi se je ohranilo do današnjih dni prednikom v spomin in nam v opomin, naj čuvamo tudi mi svojo pesem, jo pojemo in jo tako izročimo svojim otrokom, da bo žive-

la naprej ter budila in dramila še pozne rodove k ljubezni do lepega slovenskega petja. Res je lepa naša pesem. Tujci, ki zaidejo v naše kraje in jo slišijo, nehoti prisluhnejo mehki popevki ter se ne morejo načuditi njeni mlini in ubranosti. Neki romar, ki je pred leti romal s slovenskimi romarji v Lurd, pripoveduje: »Prišli smo v Lurd. S procesijo smo se bližali lepi romarski stolnici, posvečeni Materi Božji. Grede smo prepevali preproste naše nabožne pesmi. V Lurd je bilo seveda navzočih precej Francozov in drugih tujcev. Ko so zaslišali slovensko petje, so na mah umolkili in po petju radovedno vpraševali, odkod ljudstvo, ki tako lepo poje.«

Tem dražja nam bodita govorica in pesem doma, kjer sta njuna zibelka in njuna domovina! Zmerom naj nam bo pred očmi neoporečno dejstvo, da izgubi narod, ki je zapravljal svojo besedo in svoje petje, svojo domovinsko pravico in ga nadomesti drug narod, ki bo svoje svetinje obdajal z večjim spoštovanjem.

Zborovanje Sokola kraljevine Jugoslavije

V Beogradu je bila predzadno sobota in nedeljo ob udeležbi zastopnikov vseh sokolskih žup v Jugoslaviji deseta redna glavna skupščina Zveze Sokolov kraljevine Jugoslavije. V soboto dopoldne so najprej zborovali poleg zvezne uprave župni načelniki in načelnice pod vodstvom zveznega načelnika br. Kovača in načelnice s. Skalarjeve, potem župni prosvetarji, ki jih je vodil br. Stanojevič, in pa zvezni gradbeni odsek pod vodstvom br. dr. inž. Koste Petroviča. Zbor župnih načelnikov in načelnice je imel poleg drugega izredno važno nalogo, da glede na zdajšnje razmere predružači načrt sporeda za drugi vsesokolski zlet v Beogradu. Prosvetni delavci so se v prvi vrsti posvetili razpravi o prenosu sokolskega in splošnega prosvetnega dela na podeželju, gradbeni odsek je obravnaval stanje sokolskih domov, sredstva za njihovo zgraditev in splošne smernice za gradbene načrte.

Popoldne v soboto je bila glavna skupščina pod vodstvom prvega namestnika zveznega starešine br. dr. Vladimira Belajčica. Zastopane so bile vse župe. Z navdušenjem je bila sprejeta vdanostna brzojavka starešini Sokola kraljevine Jugoslavije Nj. Vel. kralju Petru II. Prav tako so bile odposlane pozdravne brzojavke kraljevskemu namestništvu, ministru vojske in mornarice in ministru za telesno vzgojo. Zborovalci so se spomnili s toplo brzojavko tudi dolgoletnega prvega namestnika starešine br. Engelberta Gangla.

Zvezna uprava je natisnila vsa poročila za skupščino v knjižici. Zato je izostalo njih čitanje, pač pa se je razvila zelo zanimiva razprava o stanju sokolstva v državi in v posameznih župah. Poročila so bila odobrena po večini soglasno. Med drugim je skupščina odobrila prireditve večjega sokolskega zleta l. 1943 v Mariboru ob sodelova-

nju sosednih žup. Tako bo ob 80letnici sokolstva v Sloveniji kar dvojje večjih sokolskih prireditev: 80letnica matice jugoslovenskega sokolstva. Ljubljanskega Sokola in zlet v Mariboru. Prispevki za vzdrževanje zveznega gospodarstva so ostali tudi za proračunsko leto 1940-41 dozdašnji, to je zvezni prispevek za vsakega člana po pet din, za vsakega pripadnika pa po en dinar za neugodni sklad in od vsakega društva po 50 dinarjev v sklad za nabavo telovadnega orodja. Po poročilu nadzornega odbora in dopolnilnih volitvah vanj je skupščina dala celotni zvezni upravi razrešnico.

Glavni tajnik zveze br. Radmilo Grdije je v glavnih obrisih podal načrt za prenosno sokolskega prosvetnega dela na vasi. Tega dela se bo lotilo poleg sokolskih prosvetnih odborov še lepo število drugih prosvetnih združenj v državi, da se da naši vasi tisto, kar je razumništvu dolžno dati svojemu narodu. Vse delo je treha postaviti na smiselnejšo osnovo in se mora tudi dosledneje izvajati. Skupščina je poročilo odobrila in pooblastila upravo, naj zamišljeni načrt izvede.

Predsednik statističnega odseka br. Svajgar iz Ljubljane je poročal o načrtnem ustanavljanju nesamostojnih sokolskih edinic, bratstev in poverjeništev. Skupščina je izrazila svoje mišljenje, naj župe osnujejo povsod tam, kjer so sivočasno že obstajale sokolske čete, vsaj sokolska bratstva. Sleherna župa pa mora poverjeništvu ustanoviti tamkaj, kjer je to količičaj mogoče.

Sledila je razprava o poročilu poročevalca za sokolsko Petrovo petletko br. inž. Smiljanica. Skupščina je soglasno pritrdila njegovemu predlogu, naj se na Kosovem polju postavi v obliki velikega obeliska spomenik junaku kosovske bitke Milošu Obiliću na njegovem grobu. Tako bo sokolstvo dostoj-

no zaključilo dela v svoji prvi petletki in po drugem vsesokolskem zletu začelo drugo svojo petletko, ki ji bo dala prihodna glavna skupščina temeljno smer.

Ne bomo čakali prekrizanih rok

Te dni so bile v Skoplju in po drugih krajih Južne Srbije ob 23letnici osvobođenja te pokrajine velike svečanosti.

Proslavi v Skoplju je prisostvoval tudi patriarh Gavriilo. Po službi božji, ki jo je opravil, je imel na zbrane množice nagovor, v katerem je med drugim dejal:

Tudi današnja svečanost carskega Skoplja predstavlja pomemben val naše narodne sile in veliko zmagovalje našega junaštva, samopremagovanja, naše slave in ponosa. Naš narod je od slavnega Kumanova do zmagovalnega Kajmakčalana prestal srdite boje in krvave bitke. Sel je skozi strašno Golgotu, a si je izvojeval mnogo zmag. Kot tak bo znal in mogel ohraniti to, kar si je upravičeno pridobil. Tako misli ves narod te naše blagoslovljene zemlje. Vsakdo mora vedeti, da bo v primeru potrebe in morebitnih nevarnosti naš narod moško in odločno stal na braniku svojih pridobitev. Naj nihče ne misli, da bo naš narod preizkušnje in nevarnosti pričakal sklonjenih glav in prekrizanih rok.

Kako je v Turčiji

Zadnje čase se mnogo piše o Turčiji. Dežela ni več tisto, kar je bila nekoč, ko je ogražala Evropo. Mnogo manjša je in nov duh vlada v njej. Kemal Atatürk je potreboval dve desetletji, da je naredil iz stare zamenjane dežele to, kar je danes. Danes je namreč Turčija ena izmed najnaprednejših držav na svetu.

V turški lasti so Dardanele in morska ožina pri Carigradu, najvažnejša pot in vez med Sredozemskim morjem, prednjim Balkanom, južno Rusijo in Kavkazom, ki ima ob vznožju Kaspijskega morja. Ko je dosegla turška vlada gospodarsko poživitev, si je postavila za poglavitno nalogo izvedbo velikih prometnih načrtov. Promet je bil v starem turškem carstvu zelo zaheparjen. Novo prometne naprave ne služijo samo izmenjavi gospodarskih dobrin, temveč tudi prevozu vojaških čet v primeru vojne. Ko je prevzel oblast Kemal Atatürk, je štel celotno državno cestno omrežje 18.000 km. Do danes so povečali to omrežje na 30.000 km asfaltiranih cest prvega in drugega reda. Za to so izdali okrog 130 milijonov švicarskih frankov.

Po nemških sodbah je danes turška vojska dovolj močna, da lahko odbije vojaški napad in je lahko nevarna celo kakor evropski velesili. Po izjavi nekakega odgovornega turškega državnika, je zavarovana pot skozi Turčijo z dvema milijonoma vojakov. Turška vojska je odlično oborožena. Orožje dobiva iz tujine, v glavnem iz Sovjetske Rusije. Kakor zatrjujejo, je sovjetsko orožje dobro, baje celo boljše od tistega, ki ga ima na razpolago sovjetska vojska sama, ker je to tisto orožje, ki je namenjeno za izvoz in mora biti zaradi tega dobre kakovosti.

Dopisi

STRIGOVA. Zdaj je zadnji čas, da si naročite Vodnjikove knjige, ki bodo v kratkem izšle. Naročnina za knjige stane 22 din, ki se plača še ta teden v trgovini g. Senčarja Metoda. Za 22 din boste prejeli štiri lepe knjige, med njimi lep in obširen koledar, ki vam bo služil v gospodinjstvu in v gospodarstvu. Ne zamudite knjig!

Postani in ostani član

Ciril Metodove družbe!

Politični pregled

V torek so bile v Zedinjenih državah volitve državnega predsednika. Kandidata sta bila dozdajšnji predsednik Roosevelt (demokrat) in Willkie (republikanec). Po doslej dospelih vesteh

je z veliko večino izvoljen Franklin Roosevelt.

Roosevelt je dobil večino zlasti v največjih državah, ki dajejo največjo množino volilnih mož. Tako odločno zmago smatrajo za dokaz, da Američani zaupajo Rooseveltovi politiki delničnega podpiranja Anglije v vojni proti Nemčiji in Italiji.

Agencija Avala javlja: »Se pred začetkom zdajšnje vojne v Evropi je Jugoslavija dosledno izvajala na Balkanu in v Podunavju politiko miru in storila vse, da ustvari dobre in prijateljske odnose z vsemi sosednimi državami, zlasti pa s sosednima velesilama Nemčijo in Italijo. Ko je nastal spor med velesilami, je Jugoslavija takoj

razglasila strogo nevtralnost, ki ni slovela na ničemer drugem kakor na spoštovanju neodvisnosti Jugoslavije in varnosti njenih mej.

S poštenim izvajanjem take politike je Jugoslavija najbolje služila koristim svojega naroda, po drugi strani pa je čisto zadostila svojim dolžnostim nasproti sosedstvu, zaradi česar je tudi takoj dobila odločna in odkrita priznanja Berlina in Rima.

Poslednji spor med Italijo in Grčijo, ki ga Jugoslavija globoko obžaluje, ker je v iskrenih prijateljskih odnosih z obema državama, je prenesel vojno tudi na Balkan in razumljivo je, da mora Jugoslavija na novo nastali položaj obračati čim več pažnje in

uporabiti vse svoje sile, da obvaruje mir.

Glede na svoje dozdajšnje zadržanje Jugoslavija upa, da z nadaljnjim razvojem dogodkov na Balkanu njene koristi ne bodo ogrožene od nobene strani.

Italijanski listi so objavili na prvih mestih izjavo jugoslovenske vlade o nevtralnosti v vojni med Italijo in Grčijo. Agencija Stefani poudarja, da

je bilo tako jugoslovensko izjavo pričakovati sprčo prizadevanj Jugoslavije za ohranitev miru na Balkanu.

kar je tudi skupna težnja Italije in Nemčije. Turinska »Stampa« prinaša uvodnik, v katerem pravi, da Jugoslavija od prvega trenutka ni nikdar krenila od nevtralnostnega stališča. Odnosaji med Jugoslavijo in Italijo so jasni in točno določeni. Jugoslovenski voditelji so dokazali svojo daljnovidnost s tem, da docela upoštevajo važnost dobrih odnosov z Italijo in Nemčijo.

Atenska agncija poroča: Borbe na severnem bojišču se ostro nadaljujejo in se grškim četam ni samo posrečilo zadržati napadajoče italijanske čete v odseku pred Florino, temveč so prav tam

dosegle grške čete uspeh.

Zavzele so neki vrh pri Korči, odkoder mesto močno obstreljujejo. Tudi na osrednem bojišču se Italijanom kljub hudemu pritisku še zmerom ni posrečilo doseči odločilen uspeh v borbi od Kalamasu za prodiranje proti Janini. Tudi v tej dolini so si Grki priborili neko važno mostišče na desni strani reke. Naposled se borbe tudi v južnem odseku ob morju še niso zaključile. Italijani so tam prišli do 20 km globoko na grško ozemlje in zavzeli nekaj krajev, vendar so bile grške čete močno ojačene tudi v tem odseku, kjer je sicer ozemlje za obrambo dežele neugodnejše in morejo Italijani nastopati v večji meri s tanki in drugim modernim orožjem. Vrhovno poveljništvo grške vojske poroča, da je bilo ujeta več Italijanov. Na florinskem odseku bojišča je bilo več napadov italijanske vojske odbito. Devet italijanskih tankov je bilo uničeno. Na neki višini so bile italijanske čete obkoljene in so bila ujeta ojačenja, ki so jim bila poslana na pomoč. Stefani pa poroča iz Rima: Italijanske čete so uspešno prodirale na vsem bojišču od jugoslovenske meje do Jonskega morja. Italijan-

ska letala so v neprestanih napadih bombardirala in s strojnicami obstreljevala grška strojniška gnezda, topniške postojanke, grške čete na pohodih in taborišča, oklopne vozove na vasi v neposrednem zaledju bojišča, v katerih se zbirajo grške čete.

Zadnje vesti iz Grčije javljajo,

da je obseg bojov v Grčiji čedalje večji.

Italijanske čete so vdrle v dolino reke Vojuše, v severnem odseku pri Lerinu pa napadajo Grki. Vrše se tudi medsebojne letalske borbe. Italijanska letala zlasti bombardirajo Solun, ki je utrpel že veliko škodo. Napadla so tudi Atene. Povsod so bile smrtno žrtve. Grška letala so metala bombe na Korico (Korčo) v Albaniji, angleška pa na italijanski pristanišči Bari in Brindisi in na več točk v Albaniji.

Reuter poroča, da so te dni

prisepeli na grški otok Kreto Angleži.

Najprej je prisel na letali na otok oddelek angleških vojaških strokovnjakov, nato pa so sledile ladje s prevozi rednih čet. Angleško vojaštvo na Kreti je bilo že nekaj ur po prihodu izpostavljeno močnemu bombnemu napadu italijanskih letal. Angleške čete so bile razpostavljene na glavnem trgu nekega mesta na Kreti, ko so priletela italijanska letala ter odvrгла več bomb. Kakor pravijo poročila s Kreta, ni napad povzročil med angleškim vojaštvom skoro nobenih žrtev.

Ameriški vojaški strokovnjak major Ellioth sodi, kakor trdi Atenska agncija, da so Italijani napravili

napako, ko so se zapletli v vojno z Grčijo.

S tem so dali Angležem priliko, da se polaste v vzhodnem delu Sredozemskega morja novih oporišč za ojačeno blokado in tudi učinkovitejše napade na Italijo. Vodilni možje italijanskih vojnihi sil po njegovem mnenju že spoznavajo težave pohoda v Grčijo. Italijanske čete in njihove potrebščine je treba po morju prevažati v Albanijo, kjer qvirajo napredovanje tudi visoke hudo nepristopne gore.

Odgovarjajoč na turške liste razpravljajo bolgarski listi obširno o stališču Bolgarije glede na grško-italijanski spopad in poudarjajo,

da bolgarski narod ne bo ničesar storil, kar bi moglo dati Turčiji povod za vmešavanje v italijansko-grški spor.

Zadržanje Bolgarije je obeleženo z njeno nevtralnostjo in stališčem opazovalca. Bolgarija zastopa še nadalje mnenje, da bi bilo treba nastale spore rešiti po državniškem potu. Listi navajajo tudi kot primer Jugoslavijo, ki je razumela in pravilno ocenila nevtralnost zadržanje Bolgarije.

Nedavno je imel predsednik Zedinjenih držav Roosevelt v Bostonu velik volilni govor. Med drugim je rekel, da krepitev obrambe hitro napreduje. Omenjal je zlasti okrepitev vojne mornarice, ki se je začelo takoj po njegovem prihodu na oblast. Zatem je Roosevelt razložil, kaj je bilo vse storjeno za vojno mornarico v Zedinjenih državah v zadnjih sedmih letih. Znatno so bila okrepjena posamezna ameriška pomorska oporišča na oddaljenih točkah.

Na podlagi sporazuma z Anglijo je Amerika prišla do novih pomorskih in letalskih oporišč, ki se vlečejo v dolgi vrsti od Nove Fundlandije pa vse do južnega dela ameriške celine.

Roosevelt je nato govoril o ojačenju ameriške vojske in dejal, da so izredno nevarne mednarodne razmere terjale tudi izredne ukrepe na tem področju. Zdajšnje številčno stanje ameriške vojske dosega nad 430.000 mož. Ameriška vojska ima po kakovosti najboljše orožje in najboljšo opremo. Delo se nadaljuje odločno in smiselno. Po načrtu bodo imele Zedinjene države do 5. januarja leta 1941 na rednem šolanju 1.941.930 vojakov, ki bodo nastanjeni po dobrih vojašnicah in ki bodo imeli tudi dobro hrano. Glede ameriškega letalstva je Roosevelt omenjal med

drugim, da je vlada odločena usposobiti državo za izdelovanje 50.000 letal na leto.

Svoj govor je Roosevelt končal takole: »Mi v Ameriki si prizadevamo, da bi pozabili vse mržnje starega sveta. Amerika veruje, da se ta smoter najlaže doseže v demokratičnem redu in bodo Zedinjene države zato ostale zveste takšni politični ureditvi.

Sporečamo vsemu svetu, da smo Američani svobodni narod in da želimo ostati svobodni in v miru.

Zelimo živeti svobodno in po svoji volji in se radi po svoji volji tudi smejimo. Polni zaupanja in hrabrosti gledamo v bodočnost.

V spodni zbornici je imel v torek govor angleški ministrski predsednik Churchill. Govoril je o vojnem položaju Anglije. Med drugim je rekel,

da nevarnost nemškega vdora v Anglijo še ni odstranjena.

vendar pa se Anglija čedalje močneje oborožuje in čedalje uspešneje upira. Letalski napadi terjajo čedalje manj žrtev. Vseh smrtnih žrtev letalskih napadov na Anglijo je do sedlej, kakor je razvidno iz Churchillovega govora, okoli 14.000. Churchill je govoril tudi o podmorniški vojni, ki jo je označil za zelo nevarno. Izrekel pa je prepričanje, da bo angleška mornarica izvršila svojo nalogo v redu. Dalje je rekel angleški ministrski predsednik, da se razmerje sil v Egiptu in Sudanu zboljšuje in da bo Anglija nudila Grčiji pomoč do skrajnih mej možnosti.

Iz Madrida poročajo, da je bil

Tanger priključen španskemu Maroku.

V Angliji je to dejstvo zbudilo nerazpoloženje, vendar pa Anglija v tem zaenkrat še ne vidi neprijateljskega dejanja Španije proti Angliji.

Zadnje dni so Nemci spet v večjem obsegu bombardirali iz letal London in nekatere druga angleška mesta.

Bombe so porušile več hiš, nekaj pa jih zažgale. Število človeških žrtev je precejšno.

V japonskem tisku se še vedno pojavljajo glasovi

o potrebi in koristnosti čim prenegega sporazuma Japonske z Rusijo

Pri tem namigujejo japonski listi, naj bi se Rusija odločila za razširjenje proti Perzijskemu zalivu. Tako je pred kratkim pisal neki japonski admiral. Zdej pa je o tem objavil zanimiv članek japonski list »Ašahi«, ki pravi, da ni mogoče računati z uspehi v Moskvi, ako se Rusiji ponujajo samo tuja ozemlja. List priporoča odločujočim japonskim činiteljem, naj bi se rajši odločili za odpoved protikomunističnega dogovora. Po takšnih in podobnih pobudah japonskih listov sodijo nekateri, da so danes na Japonskem pripravljeni na velike žrtve Moskvi, ako bi to dovedlo do sporazuma med Japonsko in Rusijo. Zanimivo je, da je list »Ašahi« za sporazum z Rusijo, četudi bi to po njegovem mnenju zapletlo Japonsko v vojno z Zedinjenimi državami, kar bi Stalinu samo olajšalo njegovo zasledovanje svetovne revolucije.

Republikanski kandidat za predsedniško mesto Zedinjenih držav Willkie je v nekem svojem volilnem govoru očital vladi,

do dovoljuje izvoz vojnih potrebščin preko Sovjetske Rusije, od koder se z njimi oskrbuje Nemčija.

Glede na ta očitek so predstavniki ameriških in tujih listov vprašali ameriškega zunanjega ministra Hulla, kaj ima pripomniti k Willkiejevi trditvi, da se dovoljuje izvoz strojev iz Amerike v Rusijo, ki je prijateljsko naklonjena Nemčiji. Hull je odvrnil, da vlada Zedinjenih držav prodaja pač vrsti tujih držav razne svoje izdelke, ki jih ne potrebuje. Od vlade ni mogoče zahtevati, da bi pri vsaki kupni pogodbi poprej natančno preiskala, za kaj se bo dotično blago prav za prav uporabljalo. Sicer pa je na to vprašanje nedavno odgovoril sam Roosevelt, češ da je treba Rusiji kot prijateljski državi pač pustiti dostop na vsa ameriška tržišča.

Švedski list »Afton Bladet«, ki velja za najboljše obveščen dnevnik na Švedskem, poroča iz Moskve, da je

med Turčijo in Sovjetsko Rusijo dosežen sporazum o skupni smeri zunanje politike.

Ako je ta vest resnična, bo Turčija ostala za enkrat v grško-italijanskem sporu nevtralna.

Po vesteh iz Čungkinga je na južnem Kitajskem bojišču

uspešna kitajska ofenziva proti Japoncem.

Na močen pritisk kitajske pehote, podprte od topništva in letalstva, so se Japonci umaknili z dozdašnjih postojank. Mesto Naning so Kitajci osvojili. Kitajske čete so nadalje osvojile tudi že precej ozemlja z več mesti od Naninga proti meji francoske Indokine. Na vzhodnem kitajskem bojišču se bijejo ogorčene borbe v pokrajini Cekiang. Japonske čete se umikajo in so utrpeli že občutne izgube.

Po kitajskih vesteh so

japonske čete zdaj skoro čisto izpraznile južno-kitajsko pokrajino Kvangsi.

Japonska letala so bombardirala mesto Naning. Zlasti so skušala zadeti vodovod in električno centralo, kar pa se jim ni posrečilo. Drugi važen dogodek, ki se je zgodil prejšnji teden, je neuspeh japonske ofenzive vzhodno od Cekjanga, kjer je sovražnik pretrpel hude izgube.

Angleški mornariški minister Alexander je objavil po radiu

da so se angleške čete izkrcale na grških tleh ter so že posegle v borbo z Italijani.

Anglija je trdno odločena, izpolniti do kraja Grčiji dano besedo in podpira njeno borbo tako na kopnem kakor na morju in v zraku. Angleški minister je rekel med drugim: Borba proti skupnemu sovražniku utegne biti še dolga in težavna, toda Anglija ima čas čakati, ker ve, da je kohčna zmaga na njeni strani.

Nemški dopisni urad poroča iz Tokia:

Zedinjene države kopičijo silne množine vojnega materiala v Rangoonu in v Manili.



VELIKA
BLAZNIKOVA
PRATIKA
1. izdaja
1947

Ta vojna sredstva so navidezno določena za Čangkajška. v resnici pa jih bo Amerika rabila zase. Na Filipinih sta že dve ameriški tvornici letal. Ameriški oficirji so redni gostje v Sigapuru in Hongkongu, kar priča o veliki povezanosti med ameriško in angleško vojaško silo. Ameriške čete, ki so na kitajskih tleh, so dobile tajna navodila, naj bodo pripravljene za takojšni odhod, kadar koli bi prišlo povelje, da odpotujejo na nova mesta. V Šanghaju so se nedavno vršila pogajanja med angleškim in ameriškim poveljstvom tamošnjih posadk, kar je razložno znamenje za bodočo zvezo med obema silama. Američani so v vseh lukah Daljnega vzhoda nakupovali ladje in so doslej kupili že preko 150 parnikov. Vse nakupljene ladje so zbrane na Filipinih, kjer bodo takoj na razpolago ameriškem poveljstvu za prevoz čet in vojnih sredstev. Obenem si Američani in Angleži močno prizadevajo, da bi obrezuspešili francosko-japonska pogajanja glede Indokine.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: v Litiji voli I. po 10 do 11, II. po 9, III. po 8, telice I. po 10, II. po 9, III. po 8, krave I. po 9,50, II. po 8, III. po 7, teleta I. po 11, II. po 9,50 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Litiji: špeharji po 15,50, pršutarji po 13, v Črnomlju: špeharji po 10 do 15,50, pršutarji po 12 do 13 din.

ZABELA. V Črnomlju: slanina 23 do 24, svinjska mast 26, v Trbovljah: sveža slanina 24 do 25, svinjska mast 28 din za kg.

KRMA. V Črnomlju: seno 90 do 100, slama 50 do 60 din za 100 kg.

SIROVO MASLO. V Črnomlju 40 do 42 din za kilogram.

VINO. Cene so znatno poskočile. V črnomeljskem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 7, finejše sortirano pa po 10 din liter.

JAJCA. V Črnomlju 1 do 1,50, v Trbovljah 1,75 do 2 din kos.

MLEKO. V Črnomlju 2 do 2,50, v Trbovljah 2,50 din za liter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 5. t. m. v devizah (prve številke službeni tečaj, druge v oklepajih tečaj na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 175,15 do 178,35 (za 216,61 do 219,91) din;

1 ameriški dolar za 44,25 do 44,85 (za 54,80 do 55,20);

1 švicarski frank za 10,29 do 10,39 (za 12,71 do 12,81) din.

Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 445,50 din. Tečaj na svobodnem trgu so se ravnali po tečaju 55 din za dolar.

Sejmi

11. novembra: Šmartno ob Paki, Št. Gotard pri Kamniku, Poljane pri Škofji Loki, Bučka, Studenec pri Krškem, Laško, Pucanci, Marenberg, Bohinjska Srednja vas (za blago), Gorje, Sv. Peter pod Sv. gorami;

12. novembra: Bušča vas;

15. novembra: Vransko, Gornja Radgona, Grahovo pri Cerknici, Poljčane;

16. novembra: Bogojina.

Drobne vesti

— **Dan varčevanja.** Zveza hranilnic kraljevine Jugoslavije nam je poslala dopis, iz katerega povzemamo: Dan 31. oktobra, ki je po mednarodnem sporazumu hranilnic določen za praznik varčevanja, se je slavil tudi letos. Ob tej priliki opozarja Zveza hranilnic kraljevine Jugoslavije na tole: Tudi v sedanjih hudih časih se je pokazalo, da brez dobro urejenega naprednega varčevanja ni obstanka neodvisno narodno gospodarstvo. Oni, ki so varčevali, tudi danes laže žive ter zmagujejo v življenju, stradajo pa oni, ki niso dovolj delali in varčevali in sedaj nimajo sredstev, ki bi jim lajšala življenje in delo. Varčujte tudi naprej, kolikor morete! V vaše in splošno dobro, za neodvisnost in napredek naše države! V tem vas bodo vsestransko podprle vaše občinske in mestne hranilnice, ki kot samostojni pupilno varni denarni zavodi nudijo vašim prihrankom popolno varnost. Če še niste začeli varčevati, začnite zdaj in pokažite s tem, koliko se zavedate važnosti in potrebnosti varčevanja!

— **Notranje posojilo bo baje razpisano še ta mesec.** Poprej bo najbrž sklican vsedravniki posvet zastopnikov državnih zavodov, na katerem bodo določene podrobnosti vpisovanja. Potem bo ministrstvo objavilo pogoj, vi-

F. Gobey:

17

Umor na plesu

»Toda ona je bila vsekako Goliminova ljubica. Simancas to ve in jo je nedvomno spoznal v Julijini loži, pa ga zdaj ona mora sprejemati in se kazati z njim v družbi. A gumb?»

»Ima tudi Bertino začetnico.«

»Toda Marica je rekla, da je Julija markizo sovražila, in to vem tudi jaz, ker sem jo sam slišal o tem govoriti.«

»Meni bi se zdelo vse v redu, če bi bila Julija umorila markizo, ne pa narobe. Toda pustiva to! Berta je bila v loži štev. 27, ostala je v njej četrte ure, pozabila tam pahljačo z bodalom in to bodalo je potem uporabila, recimo, markiza Barancos.«

»Naj bo po tvoje.«

»Zdaj mi pa ti razloži, po čigava pisma naj bi bila prišla Lesterelova? Morala so biti njena. Ona ne bi bila stavila na kocko svoje časti in šla v opero, v ložo Julije Orcivalove, da bi rešila čast kakšne druge ženske!«

»Jaz ti pa pravim, da je pri njenem značaju tudi to mogoče!«

»Veselilo me bo, če mi boš to lahko dokazal.«

»Pozabil si, da ima Berta sestro.«

»Spominjam se sestre, pa tudi njenega moža Crozona, ki ga celo osebno poznam, ker sem se nekoč vozil z njim v Mehiko, ko so me poslali tja še kot poročnika. Nadaljuj!«

»Ta sestra je varala svojega moža. Prav verjetno je, da ga je varala z Goliminom.«

»Ali torej misliš, da je pisma pisala gospa Crozonova?«

»Zakaj pa ne bi mogla biti ona?«

»Dragi moj, Golimin ni gledal za navadnimi meščankami, razen če niso bile prav lepe.«

»Bertina sestra je bila zelo lepa.«

»Kako pa naj bi se bil grof Golimin z njo seznanil?«

»Dragi moj, v Parizu je vse mogoče. Razen tega je bil Crozon dve leti z doma.«

»Berta jo ima neizmerno rada. Rekla mi je, da bi se z njo žrtvovala.«

»Zakaj pa je Julija pisala Berti, ne pa njeni sestri?«

»Orcivalka je hotela Berto ponižati. Morda je pa tudi vedela, da je gospa Crozonova bolna.«

»Zakaj Berta ni tega poniževanja odklonila?«

»Vedela je, da bi utegnila priti pisma potem v roke njenega svaka.«

»Ki bi svojo ženo najbrž ubil. Razumem!«

»Zdaj mi boš pač priznal, da se je Berta morala le žrtvovati za svojo sestro in da bi jaz zaradi tega moral govoriti s svojim stricem, da jo rešim.«

»Stric bi hotel zaslišati gospo Crozonovo in mož bi jo potem ubil... Da reši svojo sestro, bo Berta še naprej vse tajila in ne bo priznala, da je bila na plesu v operi. Vse drugače pa bi bilo, če bi lahko dokazala, da je bila markiza za Berto v Julijini loži. Dokler se nama ta dokaz ne posreči, morava

biti zelo oprezna. Jaz se bom zanimal za markizo, ti pa skušaj kaj zvedeti od strica.«

»To ne bo prav lahka naloga. Ti ga ne poznaš!«

»Kar bo zamolčal pred tabo, tega ne bo zamolčal pred gospo Cambryjevo. Zaljubljen je vanjo, gospa pa se zanima za Bertino usodo. Ali me razumeš?«

»Seveda.«

»Ali pojdeš — ne zameri, da te vprašam — za pogrebom?«

»Ne vem. Kaj mi svetuješ?«

»Če bi bil hamestu tebe, ne bi šel.«

»Torej tudi jaz ne pojdem.«

»Zato pa pojdem jaz. Morda bom le kaj videl ali zvedel. Zdaj sva se sporazumela in si delo razdelila. Loti se torej svoje naloge!«

Zapustila sta stanovanje in se ločila blizu Slavoloka zmage.

Ko je Gaston prišel v hišo gospe Cambryjeve, je dobil tam tudi svojega strica. Vdova ga je sprejela s posebno ljubeznivostjo in takoj začela:

»Veseli me, da ste prišli. Upam, da mi boste pomagali rešiti najino skupno prijateljstvo.«

Gastona so te besede izpodbodile. Pogledal je strica, ki mu je ljubeznivo ponudil roko in mu dejal:

»Dragi, preiskava je končana in odkril bom tudi tebi to, kar sem mislil povedati gospej Cambryjevi, ki se tako zelo zanima za usodo nesrečnega dekleta.«

»Prepričana sem, da je ona nedolžna,« je vzklila gospa Cambryjeva.

»Draga gospa,« ji je segel sodnik v besedo, »dosti dokazov imam, ki so v živem nasprotju z vašim prepričanjem. Sodim celo,

šino obrestne mere in druge podrobnosti notrajnega posojila. Ni še znano, v kakšni višini bo notranje posojilo razpisano.

Sladkor za sladkanje vinskih moštov. Kmetijska zbornica je prejela pritožbe, da breztrošarinski sladkor za sladkanje vinskih moštov še ni prišel, čeprav so bila od finančne direkcije izdana dovoljenja. K temu se pripominja tole: Kmetijska zbornica je že 20. avgusta posredovala pri finančnem ministru, da se izda čimprej uredba o oddaji trošarine prostega sladkorja, in je to prošnjo ponovila 10. septembra. Uredba je izšla 5. oktobra in je bila objavljena v časopisih. Tudi zdaj, ko je izvedela, da sladkor ni prispel, je brzojavno posredovala pri kmetijskem in finančnem ministru, da se sladkor takoj odpošlje. Nato je dobila brzojavni odgovor od kmetijskega ministru, da je dan nalog centrali za sladkor, da se sladkor nemudoma pošlje. Kakor je bilo sporočeno, sladkor že prihaja. Poudariti se mora še tole: Ugotovljeno je, da so bile mnoge prošnje za dovoljenje breztrošarinskega sladkorja poslane finančni direkciji bolj kasno, tako 18., 19., 21. in celo 26. oktobra, in ne bo čudno, če bodo nekatere občine dobile sladkor pozneje, čeprav je finančna direkcija rešila vse prošnje v 24 urah po dospelju prošnji.

Nadzorovanje izvoza konj za klanje. Minister za trgovino in industrijo dr. Andres je podpisal naredbo o nadzoru izvoza konj za klanje. Izvoz konj za klanje je mogoč samo na osnovi izvoznega dovoljenja, ki ga izdaja direkcija za trgovino s tujino. Organi oblasti ne bodo dopuščali nakladanja konj na obmejnih postajah, oziroma ne bodo dovoljevali izvoza konj za klanje brez izvoznega dovoljenja direkcije za trgovino s tujino. Skupno količino in države, v katere je mogoče konje za klanje izvažati, določa za vsako trimesečje minister za trgovino in industrijo na predlog strokovnega odbora za promet s konji, ki je bil ustanovljen na podlagi člena 3. uredbe o izvozu konj z dne 16.

avgusta 1. 1940. Nakladanje konj za klanje je dovoljeno samo pod pogojem, da konje prej pregleda komisija, v kateri sta sreski živinozdravnik tistega sreza, kjer konje nakladajo in vojaški živinozdravnik, ki ga bo določilo ministrstvo za vojsko in mornarico. Direkcija za trgovino s tujino, odnosno ministrstvo za vojsko in mornarico bosta po posebnem organu na posameznih obmejnih postajah od časa do časa izvrševali nadzorovanje nad pravilno izvršenim nakladanjem. Glede nadzorstva nad delom pooblaščenih trgovskih uradnikov kakor tudi glede kaznovanja oseb, ki se proti temu pregrešijo, veljajo odredbe člena 9. in 10. uredbe o izvozu konj.

Povišane cene za izvoz goved v Nemčijo in Italijo. Direkcija za trgovino s tujino je povišala cene za vse vrste in kakovosti goved za izvoz v Nemčijo in Italijo. Cena je zvišana za 0.50 din pri kilogramu, da se na ta način omogoči neoviran izvoz goved v te države. To povečanje cene velja za izvoz na podlagi izvoznih dovoljenj, ki so bila izdana pričenši s 27. oktobrom.

Obnovev paketnega prometa s Francijo. Poštno ministrstvo je sklenilo obnoviti paketni promet s Francijo, da se omogoči pošiljanje živil našim državljanom v nezasedenem delu Francije. Vse pošte bodo sprejemale pakete do 20 kg. Za pakete nad en kilogram v vrednosti nad 50 din je potrebno posebno dovoljenje deviznega oddelka Narodne banke. V paketih, namenjenih v Francijo, ne smejo biti predmeti, ki so v celoti ali delno tujega izvora, od domačih pa ne smejo biti v njih grah, milo, olje in sladkor. Blago, ki se pošilja v Francijo v paketih, ne sme biti spravljeno v pločevinastih škatlah.

V SOLI

Učitelj: »Hruševo drevo nam daje hruške. No, Mihec, povej še kaj, kar nosi sadje.«

Mihec: »Človek, gospod učitelj.«

Učitelj: »Kako to?«

Mihec: »Človek ima v grlu jabolko...«

V nedeljo bo po vsej Sloveniji velika narodna zbirka za brate in sestre ob meji, ki so potrebni podpore. Darujmo po močehnosti vsi vsaj po 1 din v prid naši stari narodnoobrambni in šolski Družbi sv. Cirila in Metoda!

da o njeni krivdi ni niti najmanjšega dvoma. Nepobitne dokaze imam.«

»Morda japonsko bodalo?«

»Ne samo to. Lahko vama vse natanko povem, ker bodo o tem itak jutri pisali listi. Najprej morate vedeti, da je v torek izročila Julijina sobarica gospodični Lesterelovi pismo svoje gospodarice, na katero je gospodična odgovorila: Povejte gospodični, da bom prišla. Kam? Tega ji ni rekla. Ta izpoved je ogromne važnosti. Sobarica je nadalje izjavila, da je imela Julija Orcivalova snopč pisem, ki jih je gospodična Berta nekomu pisala. Lahko si samo mislimo, kakšna je bila vsebina teh pisem!«

»Sobarica laže!« je vzkliknila gospa Cambryjeva. »Berta je zmerom živela vzorno in ni imela ljubčkov.«

»Tudi jaz sem v prvem trenutku mislil, da si je sobarica vse izmislila, čeprav je dodala, da je videla, kako je njena gospodarica pred svojim odhodom spravila pisma v žep. Da se prepričam o pravilnosti in resničnosti sobaričnih izpovedi, sem se sam davi udeležil preiskave v stanovanju Berte Lesterelove. Priznati moram, da je bil prvi vtisk, ki sem ga dobil, ko sem vstopil v njeno sobo, zanj zelo povoljen. Neverjeten red je imela v malem stanovanju in nič takega, česar ne bi bil smel vsakdo videti, nismo odkrili, ne med slikami in še manj med knjigami. V predalih nismo dobili nobenih pisem razen pisem njegove očeta. Obleka in perilo, vse je bilo v najlepšem redu. Za kakšnim dominom ni bilo niti sledu. Sicer bi si bila pa masko lahko izposodila in zato sem dal povprašati po vseh trgovinah, ki takšne reči posojajo. V kuhinji smo dobili kup sežganega papirja in to so

bila očitna pisma, ki jih je prej imela Julija Orcivalova.«

»Zakaj očitno?«

»No, če ni očitno, je vsaj zelo verjetno.«

»In na takšnih sežganih papirjih gradiš ti svoje prepričanje o njeni krivdi?«

»Ne samo na tem. Eden izmed detektivov je našel kos na pol sežganega papirja med dvema opekama ognjišča. Pismo se je končalo z besedami: Tvoja stara prijateljica Julija Berthier.«

»Samo to?«

»Se nekaj je na tem ostanku papirja in te besede sem si dobro zapomnil. Takole se glase: Prepričana sem, da boš toliko ljubezniva, da boš prišla. Mislim, da lahko toliko izpostaviš svojo dragoceno osebo in prideš na ples v opero, kjer ti bom pokazala svoje dobro srce s tem, da ti bom vrnila ta sladka pisma. Če ne prideš, se bom smatrala odvezano dolžnosti, da ravnam obzirno.«

»Kaj pravite na to, draga gospa Cambryjeva?« je zmagovalno vzkliknil preiskovalni sodnik.

»Ne vem, čudno se mi zdi...«

»V pismu je točno omenjena ura sestanka in številka lože tudi.«

»Katera ura pa je določena?« mu je segel Gaston v besedo.

»Pol treh,« je povedal sodnik, »zločin pa se je zgodil okoli treh.«

Gastona so te besede potrle. Skril je obraz v dlane. Gospa Cambryjeva pa se je zagledala v oči sodnika, ki se mu je bila namenila, kakor bi bila hotela v njih brati, kakšna kazen čaka ubogo dekle.

»Ob pol treh!« je vzkliknila gospa Cambryjeva. »Saj je to nemogoče! Berta je odšla

Novice

* Med letošnjimi knjigami Vodnikove družbe bo deležna posebne pozornosti z Aleksandrovo nagrado nagradjena povest slikarja in pisatelja Eda Deržaja »Pod špike« (s slikami). Je to zgodba iz kraljestva slovenskih gora. Odpira nam pogled v svoj svet ene izmed naših velikih gorskih dolin. Klen rod Gorjancev vstaja v pretresljivi resničnosti pred našimi duhovnimi očmi. Rok za prijavo med člani Vodnikove družbe poteka. Včlanite se brž pri krajevnem poverjeniku ali v pisarni Vodnikove družbe, Ljubljana, Knafljeva 5. Ljubljance pa tudi lahko v knjigarni Tiskovne zadruge, Selenburgova ulica 3.

* Prihod novega divizionarja. V Ljubljano je prispel iz Zagreba novi poveljnik dravske divizijske oblasti brigadni general Ljubomir Stefanović. Na postaji so ga pričakovali njegov brat, dosedanji poveljnik dravske divizije divizijski general Dragoslav Stefanović, pomočnik komandanta divizije brigadni general Milan Mašić, komandant topništva dravske divizije Ferdo Janež, ban dr. Natlačen in številni oficirji.

* Na področju mariborske župe odlikovani sokolski strelci. Pred kratkim so bile v posameznih sokolskih edinicah strelske tekme in so bili z vojaško svetinjo za dobre strelce odlikovani na področju mariborske sokolske zure: uradniški pripravnik Miloš Pristošek iz Konjic, poštni uradnik Maks Jurman, stavec Rudolf Beg, dijak Milovan Mihorko, narednik vodnik Cvetko Živkovič, mehanik Viktor Heric, klepar Konrad Poš iz Maribora, trgovca Ivan in Karel Rojnik, privatni uradnik Jožef Kramer in ključavničar Josip Vresočnik iz Slovenjegra Gradca in člana sokolske čete pri Sv. Juriju ob Ščavnici učitelj Drago Kalošek in Janko Jordan.

* Lepa svečanost krstitve osmih jadralnih letal v Nišu. Niš je imel v nedeljo veliko narodno svečanost, s katero je dokazal svojo domoljubnost. Krščeno je bilo osem jadralnih letal. Vse mesto je bilo okrašeno z državnimi zastavami. Te velike narodne svečanosti so se udeležili tudi zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. letalski podpolkovnik Pirc, predsednik vlade Dragiša Cvetković, minister za telesno vzgojo Dušan Pantič, poveljnik armije general Cukovac in drugi. Ob tej priliki je imel predsednik vlade Cvetković govor, v katerem je med drugim dejal: Za kul-

odtrod pred polnočjo. Čemu naj bi bila tako hitela, če je bila namenjena komaj ob pol treh v opero?«

»Pozabljate, da je prišla ponjo neka ženska. Zahteval sem od gospodične Berte, naj mi pove ime te ženske, pa je molčala. Toda našli jo bomo, če le ni zlomek!«

»Torej je izgubljena?«

»Obsojena bo. Mislim pa, da ji bodo potrotniki rešili življenje.«

»Torej bo dobila dosmrtno ječo?«

»Ne mislim tako, gospa. Zaprla jo bodo v kakšno žensko kaznilnico za dvajset ali celo le za deset let.«

»Moj bog!« je vzkliknila gospa Cambryjeva. »Slišala sem, da ženske v takih zavodih hitro hirajo ali pa celo zblazne. Ali čaka tak usoda to nesrečno, nedolžno dekle? Prisegam vam, da je nedolžna!«

Gaston je vse pozorno poslušal, pa ni mogel več strpeti v sobi. Vstal je in se poslovil od lepe vdove, ki so ji vroče solze polzele po licih.

»Ne,« je zamrmral, ko je stopal po stopnicah navzdol, »nikakor ne! Nedolžna je, dobro vem to... dokazal bom to... drugače se ustrelim!«

Ko je prišel stotnik Nointel do cerkve sv. Avguština, od koder bi moral biti pogreb Julije Orcivalove, je ura odbila deseto. Pred cerkvijo je čakalo okoli dvajset vozov.

»Čudno,« je pomislil Nointel, »kdo bo plačal tako imeniten pogreb. Država, ki bo pododala imetje rajnice, navadno ni tako velikodušna. Morda so njeni prijatelji zbrali za stroške. Gaston je imel prav, da ni prišel, ker bi sicer vsi rekli, da je on vse plačal.

turni razvoj naroda ima letalstvo velik pomen. Še večji pomen pa ima v narodni obrambi. Iz nedavnih dogodkov ste videli, da je zavlada nad nebom in si zagotovil premoč tisti, ki si je pripravil letalstvo. V današnjih hudih časih naj naša mladina pusti vse zahteve po zabavi in naj ne hodi za raznimi rušilnimi idejami, ampak naj se pripravi, da bo poštvalno služila domovini. Če boste tako delali, boste mlad na, vredna tistih, ki so padli pri ustvarjanju te velike in lepe domovine.

* **Slovenska izseljenska zveza.** Te dni je bila v dvorani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani glavna skupščina Rafaelove družbe in v njenem okrilju poslušajoče Izseljenske zbornice. Občni zbor je vodil predsednik Rafaelove družbe škof g. dr. Rožman. Poleg društvenih zadev so se na zborovanju podrobno obravnavala tudi splošna izseljenska vprašanja, ki so postala zaradi vojne še posebno pereča. Precejšen del razprav je bil posvečen preosnovi izseljenske družbe v Jugoslaviji, potrebni zaradi ustanovitve banovine Hrvatske. Dozdajšnja vsedrjavna izseljenska zveza se je razdelila na tri dele, na hrvatsko, srbsko in slovensko zvezo. Prvi dve sta že ustanovljeni, slovenska zveza pa se ustanavlja. Njeno jedro bosta tvorili Rafaelova družba in Narodni izseljenski odbor. Pravila Rafaelove družbe so bila na občnem zboru že tako spremenjena, da omogočajo zdaj sodelovanje v skupni izseljenski zvezi.

* **Škofovski posvet v Zagrebu.** Včeraj so se začela v Zagrebu posvetovanja jugoslovenskih škofov pod predsedstvom zagrebškega nadškofa dr. Stepinca. Škofje razpravljajo o perečih cerkvenih zadevah.

* **Odkritje spominskih plošč Preporodovcema dr. Gnezdi in Klemenčiču.** Na praznik vseh svetih so se zbrali Preporodovci na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu na grobovih dveh svojih vzornikov dr. Milka Gnezde in Lovra Klemenčiča ter jima odkrili spominske plošči, vzidani v spomenika na njunih grobovih. Odkritja obeh plošč se je udeležilo lepo število Preporodovcev in vojnih dobrovoljcev, ki so se nato skupno poklonili še na grobu Ivana Endliherja v kostnici.

* **Tuja letala so vrgla na Bitolj 21 bomb.** Agencija Avala objavlja: Pooblaščenim smo objaviti nastopno: Dne 5. novembra med 13.40 in 15.10 so tuja letala trikrat preletela naše ozemlje. Letala so nad Bitoljem ter vrgla na samo mesto 21 bomb, izmed katerih

je 19 eksplodiralo. Bilo je devet mrtvih in 21 ranjenih. Letala so povzročila tudi veliko stvarno škodo. Izdani so bili takoj najstrožji ukrepi, da se z vsemi sredstvi oborožene sile onemogoči vsak nadaljni poskus kršitve naše meje in napada na naše ozemlje. Strojne komisije so bile poslone, da po podatkih na kraju samem ugotove, čigava so bila ta letala. Po končani preiskavi bo kraljeva vlada storila potrebne korake, ki jih terja ta incident.

* **Tudi letos prirede ljubljanski novinarji 1. decembra koncert.** Po več letih bo letos koncert spet v veliki dvorani Uniona. Spored letošnjega koncerta bo izredno lep, za kar jamči že ime Ljubljanske filharmonije, ki ga je sestavila in ki ga bo izvedla. Namen letošnje predvete je plemeniti, ker je njen dobiček namenjen ubožnim dijakom.

* **Vodnikova pratika za leto 1941.** je lepo slikana ljudska čitanka s pestro vsebino. Poleg katoliškega in pravoslavnega koledarja, novih poštinskih pristojbin in najvažnejših taks prinaša mnogo poučnih člankov o raznih vprašanjih, o katerih mora razmišljati današnji človek. Opozorjamo posebno na članek dr. Ernesta Turka »Balkan balkanskim narodom« in na članek dr. Svetozarja Ilešiča »Sodobna Rusija — SSSR«. Pratika prinaša med kopico zanimivih spisov uglednih piscev tudi razpravo svojega pomembnega sodelavnika vseučiliškega prof. dr. Metoda Dolenca »Priseganje od danaj do današnjih dni«. — Kdor se ne bo brž zapisal med Vodnikovce, ne bo mogel več dobiti letošnjih knjig, ker je njih naklada omejena. Zato se takoj javite poverjeniku svojega kraja ali pa naravnost pisarni Vodnikove družbe v Ljubljani, Knafljeva 5.

* **Učni načrt za štiriletno višjo ljudsko šolo, ki bo obvezna za vse otroke.** Po odredbi ministra za prosveto dr. Korošca, je glavni prosvetni svet te dni objavil načrt za višjo ljudsko šolo. Pouk na višji ljudski šoli bo trajal štiri leta in bo obvezen za učence, ki končajo štiri razrede nižje ljudske šole in ne nadaljujejo šolanja na kakšni drugi šoli.

* **Smrt vrlega Gorenjca.** Nedavno je po krajši bolezni v 75. letu starosti preminil g. Albin Hauptman, bivši gostilničar, pekovski mojster in hišni posestnik na Jesenicah. Pokojni Hauptman je bil eden izmed najzavednejših narodnjakov na Jesenicah in je zmerom podpiral narodna in prosvetna društva. Bil je eden izmed soustanoviteljev jesenjskega Sokola in njegov najstarejši član.

Hauptman se je pred 35 leti preselil na Jesenice. Pri njegovi hiši je bil pred 26 leti slavnostno razvit prapor jesenjskega Sokola. Ko je bil preskrbel svoje tri otroke, se je čisto umaknil v zasebno življenje. Še pred tedni se je živo zanimal za Sokola in je kljub temu, da ni živel v rožnatih razmerah, še sam prinesel svoj letni prispevek za Sokola. V počastitev njegovega spomina se je s Sokolskega doma vila žalna zastava. Bodi narodnemu možu ohranjen lep spomin, preostalim pa naše iskreno sožalje!

* **Smrt uglednega Litijana.** Na litijskem pokopališču so pokopali 82letnega g. Ivana Lapa, gostilničarja in posestnika iz Gradca pri Litiji. Pokojnik je bil že od ustanovitve litijskega Sokola njegov član, zato mu je društvo izobesilo črno zastavo. Na poslednji poti je vrlega moža spremljala številna množica. Zlasti so se od pokojnika prisrčno poslovili lovci in pevci. Blagemu možu bomo ohranili lep spomin! Lap je bil po rodu iz Mengša in se je pred desetletji naselil v Litiji.

* **Smrt uglednega rojaka v Trstu.** Te dni je umrl v Trstu veletrgovec g. Franc Prime, star 64 let, rojen v Harijah pri Ilirski Bistrici. Prišel je kot mladenič v Trst in je služil v mladih letih kot učenec in pomočnik v trgovinah z jestvinami na drobno, ki so bile v Trstu v velikem delu v rokah slovenskih trgovcev. Kmalu je pa začel v Trstu lastno trgovino z moko, žitom in drugimi poljskimi pridelki, ki jo je s svojim bistrim duhom in izredno pridnostjo dvignil tako visoko, da je bila že pred zadno vojno prva te stroke v Trstu. Imel je večjo trgovino tudi v Št. Petru na Krasu. Bil je samec in je skrbel kot oče za svoje nečake. Blag mu spomin!

* **Smrt koroške korenine.** V Dolničah pri Rožku na Koroškem je umrl v visoki starosti 83 let Gregor Paul, po domače Otovčev oče. Pokojnik je bil vzoren gospodar in zaredna slovenska korenina. Blag mu spomin!

* **Shod Nemcev iz podunavskih držav.** Novosadski »Deutsches Volksblatt«, glavno glasilo nemške narodne skupine v naši državi, poroča, da se je vrnil voditelj naših Nemcev dr. Janko iz Nemčije. Tam se je bil sestal z voditelji nemških narodnih manjšin na Madžarskem, v Rumuniji in na Slovaškem ter se dogovoril z njimi o shodu nemških narodnih skupin iz podunavskih držav. Shod bo pomladi prihodnjega leta. Dr. Janka sta sprejela tudi namestnik Hitlerja min. Rudolf Hess in pa policijski minister Himmler.

Cerkev je bila od vrha do tal zagrnjena v črno in krsta je kar izginjala pod cvetjem. Nointel je sedel v zadnjo vrsto na koncu glavne ladje. Zelel je videti čim več ljudi, toda tako, da drugi ne bi njega videli.

Ko je gledal okoli sebe, se mu je nazadnje ustavilo oko na neki ženski, ki je klečala v temnem kotu. Spoznati je ni mogel, toda ko je opazoval njeno elegantno obleko, se je čudil, zakaj ni pokleknila na klečalnik, ampak kar na tla. Obraza ni mogel spoznati, toda po postavi je sodil, da mora biti ta ženska mlada in lepa. In zdelo se mu je, da joga.

Tedaj se mu je vsilila čudna misel.

»Ali ni morda to ženska, ki je umorila Julijo in je zdaj prišla, da si izprosi od nje odpustanje. To je prav mogoče. Približal se ji bom in morda jo bom spoznal. Tako je končal stotnik svoje premišljanje.

Toda v trenutku, ko je hotel ta svoj namen uresničiti, je bilo maše konec in množica je začela hiteti proti izhodu. Zdaj ni mogel več stopiti v temni kot in je moral še naprej čakati in le oddaleč opazovati skrivnostno neznanko, ki je še zmerom klečala na svojem prostoru negibno kakor k'p.

Med tem je opazil še dva znanca, generala Simancasa in doktorja Galmierja, prav tedaj, ko sta z vejico poškrbela Julijino krsto.

»Nočem, da bi me videla ta dva lopova,« je pomislil stotnik in se umaknil, da ga ni mogel opaziti niti neogibni Lolif, ki je tudi prav tedaj prišel mimo. Cerkev se je praznila, toda neznanka je še zmerom klečala.

»Kolikor mi je znano, Parižanke ne kleče tako, da si ne ranijo kolien. Tako pa kleče v Italiji in na Španskem, da, na Španskem... Vraga... Barancosova je Španka... Če ni

morda ona! Počakal bom pred vrati in ji sledil, če bo treba.

V teh mislih je zavil proti glavnim vratom, toda prav v tem trenutku je neznanka vstala in hitro krenila proti stranskim vratom. Ko je Nointel skozi množico prišel pred cerkev, je ni bilo nikjer več. Najbrž jo je takoj pred vrati čakala kočija, s katero se je odpeljala.

»Vse to mi potrjuje domnevo, da je bila markiza. Ko jo srečam, jo bom vprašal, kako je bilo na Julijinem pogrebu.«

Ko so nesli mimo njega Julijino krsto, se je stotnik zamislil.

»Umrla je v cvetu mladosti in lepoti,« je pomislil. »Tako vsaj ni izkusila žalosti, ki jo mora občutiti, ko vidi, da se stara.«

Malo nato se mu je približala Marica. Prežala je nanj, kdaj ga bo videla samega.

»Upala sem, da bo na pogrebu tudi gospod Darcy,« je rekla stotniku.

»Zelo živčen je, pa sem svetoval, naj rajši ne pride na pogreb. Toda povej mi, ali nisi videla v kotu cerkve ženske, ki je klečala na tleh?«

»Sem... odpeljala se je z navadnim vozom.«

»Ali jo poznaš?«

»Ne poznam je, mislim pa, da je plemkinja.«

»Ali nisi opazila, kam je zavil njen voz?«

»Nisem. Glejte, pogrebci so že zavili proti pokopališču. Ali pojdete tudi vi?«

»Kam pa?«

»Na glavno pokopališče. Neznana ženska je tam kupila grob za pokojnico.«

»Neznana ženska? Katera neznanka pa je to? Kdo sploh plača pogreb? Država ne!«

»Država bo dedovala od moje gospodarice

več kakor milijon, toda pokopati bi jo bila dala kakor beračico. K sreči je gospodična Risslerjeva dobrega srca.«

»Torej plača Klavdina pogreb?«

»Da, to se pravi... ona je dala denar. Ona jo je umila, oblekla in položila v krsto. Ko je šel sluga gospodične Risslerjeve na magistrat, da bi plačal za pogreb, mu je uradnik povedal, da je grob že zjutraj nekdo plačal. Povedal mu je tudi neko ime, ki ga še nikoli nismo slišali. Potem je šla gospodična Risslerjeva sama, da bi videla, ali se sluga ni zmotil, toda tudi njej so rekli, da je neznana ženska že plačala dva tisoč frankov za grob Julije Orcivalove. Čudno, kaj?«

»Morda je kakšna ženska Juliji dolgovala to vsoto, pa ji je na ta način povrnila svoj dolg?«

Stotnik pa je sam pri sebi mislil tole:

»Markiza je plačala grob. Zdi se mi, kakor bi videl, kako se je vse razvijalo zadnje tri dni. Če bi le mogel najti žensko, ki je opravila to kupčijo namesto markize. Odkriti jo moram.«

»Hudo je, gospod, izgubiti tako dobro gospodarico,« je vzklila sobarica. »Pomislite, zdaj sem toliko, kakor na cesti!«

»Ne obupuj, to se bo že uredilo.«

»Ali mislite, da bo gospod Darcy...«

»Darcy je zavrnil dosti denarja s tvojo gospodarico, zato tudi tebe ne bo pozabil. Ali nisi ničesar prihranila?«

»Malo... skoraj nič...«

»Ne boj se, vse se bo uredilo.«

Pri vходу na pokopališče je Marica zapustila stotnika, ki se je zdaj vsaj lahko prostó g'bal. Stopil je vstran, da bi lahko dobro videl vsakega udeleženca. (Dolge prihodnosti)

Po sklepu Kulturbunda bodo ustanovili na sedežih močnejših kulturbundskih združenj posebne otroške vrtce za nemško deco. Oskrbno deca v otroških vrtcih bodo prevzela članice Kulturbunda. Voditeljice otroških vrtcev bodo prejemale mesečno plačo in brezplačno stanovanje na račun krajevnega združenja Kulturbunda, odnosno centrale teh združenj v Novem Sadu.

* **Nočni promet na našem Jadranu ustavljen.** Pred dnevi so našli pred dubrovniško luko plavajoče tuje mine, ki jih je jug prignjal na našo obalo. Zaradi tega je odredila pomorska direkcija v Splitu, da je dovoljeno jugoslovenskim parnikom za obalni promet, tako osebnim kakor tovarnim, potovati samo podnevi. Vse nočne vožnje so do nadaljnjega prepovedane. Poleg tega so prejeli vsi kapetani naših ladij posebna navodila za previdnostno službo na krovih. Prihodne dni bo zaradi te odredbe objavljen nov vozni red za vse potniške in tovarne parnike, ki opravljajo plovbo vzdolž naše obale.

* **Zgodni sneg je poškodoval mnogo dreva.** Z Dolenjskega pišejo: Sneg, ki je mnogo prezgodaj pobelil vso naravo, je napravil mnogo škode po sadovnjakih in gozdovih. Težki sneg, ki je padal po listju in veah, je zaradi svoje teže polomil mnogo vej in tudi odlomil cela debla. Škoda po sadnih vrtovih je velika, še večja pa je po gozdovih, kjer leži mnogo polomljenega dreva kar vse vprek. Polomljeno drevo, zlasti smreke je potrebno čim prej spraviti iz gozda in jih uporabiti, za kar bo pač kazalo. Tudi na sadnem drevju je veje takoj odstraniti in lepo odžagati na gladko, ranjena mesta pa zamazati s smolo. Sadno drevo, ki je čisto prelomljeno, je treba izkopati. Če je še mlado in zdravo, bi ga kazalo pomladati precepiti na prelomljenem mestu.

* **Prepovedana podražitev mleka v Zagrebu.** V Zagrebu se je pripravljala podražitev m'eka, mestno poglavarstvo pa je obvestilo prebivalstvo, da bo to podražitev mleka prepovedalo in da se mora tudi v bodoče mleko prodajati po 3 dinarje liter. Kdor bo pa skušal mleko podražiti, bo čutil posledice uredbe o pobijanju draginje, odnosno naredbo o pčšljanju brezvestnih špekulantov na prisilno bivanje.

* **Hiša, v kateri so bivali cesarji, knezi in kralji.** Pri Bistrici v Rožu na Koroškem imajo zanimivo delavsko hišico. Stoji v tako imenovanih Kotlah poleg več metrov visokega slapa. V njej je najprej stanoval Kaiser Josef, ki je umrl pred dobrimi desetimi leti.

Nato se je v hišico priselila Knezova družina. Ker pa nista mogla dobiti dela, sta šla spet po svetu s trebuhom za kruhom. Pred meseci pa je dobila hišica novega stanovalca v osebi nekega Kralja in njegove žene. O njem vemo samo to, da nima kronte in da je po rodu iz severne Avstrije. Ta hišica je torej dala zavetje cesarjem, knezom in kraljem.

* **Po kočevskih gozdovih je zapadel visok sneg.** Ko drugod še dežuje, večkrat po kočevskih gozdovih že sneži. Zlasti kočevske Gače nad Črmošnjicami so kraj, ki ima zmerom mnogo snega. Letos pa v tem pogledu ni bilo izjeme, ker je sneg pobelil vso Dolenjsko. Seveda pa je po kočevskih gozdovih najvišji sneg, saj ga je blizu enega metra. Ker je bil sneg južen in težak, je še z zelenim listjem porasle veje nagnil globoko proti zemlji. Polomil je pa tudi mnogo drevja.

* **Velike poplave v Hercegovini.** V Hercegovini in delu Dalmacije so bile te dni velike poplave. Pri Metkoviću je Neretva prestopila bregove in poplavlila pol mesta. Pomorski promet je močno oviran. Pri Čapljini je vsa okolica pod vodo. Nad 2000 kmetov je moralo zapustiti svoje hiše. Njihov položaj je tem obupnejši, ker je nastopilo hladno deževno vreme, tako da ni mogoče prebivati na prostem.

* **Nepoznan stanovanjski mrčes,** podoben prahu. Neka ljubljanska gospodinja je nedavno opažala na pohištvo čedalje več prahu, čeprav je čisto novo pohištvo skrbno brisala večkrat dnevno. Potem je opažala, da so čedalje bolj zaprašeni tudi drugi predmeti v stanovanju. Nekoč pa, ko je vsa obupana stala pred naprašenim pohištvom, je hotela dognati, kak prah je to. Pogledala ga je od blizu. V svojo grozo je opazila, da je bil ves prah živ in da se je borila že mesece s strahotno hitro se množčim mrčesom. Vsa sreča v tej hudi nadlogi pa je, da se mrčes ne loti tudi človeka. Ker je ta mrčes lahko prenosljiv in se silno hitro množi, je potrebno, da se zdravstvena oblast za ta primer zadržuje in najdejo sredstvo za zatrtje tega mrčesa.

* **Velik požar v Savinjski dolini.** Te dni zjutraj je nastal požar v kozolcu gostilničarja in posestnika Ivana Kumra v Kepli pri Sv. Juriju ob Taboru. Zaradi vetra se je ogenj naglo razširil in je zajel dva kozolca in gospodarsko poslopje. Na pomoč so prihiteli domači in okoliški gasilci, ki se jim je posrečilo rešiti Kumrovo hišo ob državni cesti, v kateri je gostilna. Odstranili so tudi živino

iz hleva ter rešili nekaj poljskih pridelkov. Požar je uničil gospodarsko poslopje, hmeljsko sušilnico in oba kozolca. Ni izključeno, da je požar zanetila zlobna roka.

* **Zaradi nesrečne ljubezni v smrti.** V Rušah so našli v postelji mrtvega 22letnega Leopolda Ranerja, ki si je v samomorilnem namenu pognal iz samokresa kroglo v desno sence. Vzrok je bila nesrečna ljubezen.

* **Želostna smrt služkinje.** Pri g. inž. Jancu v Gajevi ulici v Ljubljani je služila 23letna služkinja Pepca Bratkovičeva, doma iz St. Jerneja na Dolenjskem. Te dni pa so jo našli mrtvo v postelji. Poklicana je bila policijska komisija, ki je ugotovila, da se je Bratkovičeva, ko jo je ponoči napadla božjast, po nesreči udarila ob posteljni rob in da se je nato še zadušila. Bila je marljiva služkinja.

* **Vpričo žene in hčere je pil lizol in umrl.** V Morju pri Framu je vpričo žene in hčerke po hudem prepiru pil lizol 68letni zidar in mali posestnik Ivan Flakus. Posestnik Vrhovšek, ki je bil poleg, mu je iztrgal steklenico iz rok. Nato je dejal Flakusovi ženi, naj da možu kot protistrup mleko. Žena in hčerka sta odšli, da bi pomozli kozo. Vrhovšek pa se je tudi odstranil. Ko sta obe ženski prišli nazaj v sobo, sta našli Flakusa na postelji, kjer je smrčal, kakor da bi močno spal. Mislili sta si, da je zaspal in da mu nič ni. Zato sta ga pustili na miru, da se prespi. Naslednjega jutra pa sta našli Flakusa mrtvega.

* **V Muro je skočila.** Nedavno je skočila z mostu v Murskem Središču v Muro 20 letna Erna Vešigačeva. Nekaj minut pozneje so našli ljudje njeno poslovilno pismo. Kmalu pa tudi truplo. V pismu pravi, da gre v smrt, ker se ji je zgodila krivica. Nedavno je poročila nezakonskega otroka. Zapeljivec pa ni hotel priznati očetovstva niti poročiti se z njo.

* **Zverinski umor pri Zrečah.** Pred petletnim senatom okrožnega sodišča v Celju se je zagovarjal 30-letni posestnik Franc Gosak s Planine pri Zrečah. Franc Gosak je bil obtožen, da je letos 7. avgusta na Planini pri Zrečah z udarci z ostro sekuro po glavi usmrtil svojo mačeho 52-letno Julijano Gosakovo, da bi postal nomeien gospodar njenega posestva, ki mu ga je bila sicer že izročila, a si je pridržala dosmrtno gospodarstvo in izkoriščanje posestva. Dne 7. avgusta dopoldne je prišla Ljudmila Merčnikova v hišo, v kateri sta stanovala Julijana Gosakova in njen mož Ignac, oče Franca Gosaka.

EMILIO
SALGARI

IZGNANCI

23

Ker so bili vsi utrujeni, so sklenili, da bodo tu počivali do jutrnega svita. Temen gozd se je pojavil pred njimi. Bili so tik borovega gozda.

»Ce pridejo kozaki,« je rekel polkovnik, »se bomo lahko skrili v notranjosti gozda!«
»Kaj mislite, ali so nas morda že javili obmejnemu stražarjem?« je vprašal Ivan zakrbljeno.

»Obmejni stražniki vendar ne morejo povsod stati. Počakajmo še eno megleno noč, morda se nam posreči prekoračiti mejo!«

»Toda ali bomo na oni strani naleteli na ljudi, ki se bodo zavzeli za nas in nas ne bodo izdali?«

»Upam,« je odvrnil Sergej. »Tu so številna p'emenja Halkov, ki veljajo za gostoljubne.«

»Na visoki planoti je v'adal silen mraz. Sedli so tesno drug ob drugem, da so se medsebojno gregli. Svojemu gladu pa niso mogli postreči, ker so bili pustili vse ostanke zaloga v sanah.

Globok molk je vladal tu na gorah kakor tudi v dolinah. Niti sapica ni zibala zasneženih smrek, ki so se okoli in okoli vzdigovale v zrak in se kakor prikazni prikazovale iz megle. Zdaj pa zdaj se je zaslišal zamolkel šum v zraku. Izviral je od mogočnih peroti orla, ki je zaprhtal proti dolini.

Proti šesti uri zjutraj, ko je začelo vzhajati solnce, je začela megla giniti. Že so se spodne veje smrek razločno videle, kmalu so

bile jasno vidne sredne veje in naposled so vrgli tančico raz sebe smrekovi vrhovi. Dajljava pa je bila še v tančici.

Pol ure pozneje so močni sunki vetra pregnali meglo v smeri proti Bajkalskemu jezeru. Samo spodaj ležeča dolina je bila še pokrita s sivo tančico.

Begunci so vstali in gledali z visoke planote v globino. Hoteli so dognati, ali ne drži kakšna steza navzdol.

Tedaj pa je polkovnik veselo vzkliknil: »Glejte, mongolska meja!«

Strmina se je polagoma spuščala proti jugu. Spodaj se je razprostirala velika ravnina, na kateri skoro ni bilo snega. Na mnogih krajih se je videla visoka stepna trava.

Na majhnem griču so bili vidni v oddaljenosti petih do šestih kilometrov stebriči, ki so označevali mejo. Prav tako so opazili štirioglat, na pol razpadel stolp.

»Mongolski stražni stolp,« je pojasnil Vasiljev.

»Polkovnik,« je vzkliknil razburjeno student. »Tam izza grmovja se vzdiguje dim. Tudi pasočje se ovce vidim.«

»Gotovo je tam pastirska kočala!« je menil Sergej. »Halki pridejo pogosto čez mejo, da si poiščejo boljše pašo za svojo živino. Poprosili bomo pastirje za gostoljubnost!«

»Ali se dobro počutite na konju, gospodična Marija?« se je obrnil Ivan veselo proti

svoji tovarišici. Upajmo, da bomo kmalu deležni zavetja in jedi!«

Ko so ugotovili, da ni nikjer na ravnini nobene kozaške čete, ki bi prežala na begunce, so nadaljevali pohod.

Zelo nerodna steza, po kateri so hodile pač le ovce Halkov, je držala navzdol.

V bližini mecesnovega gozdiča, iz katerega se je vzdigoval steber dima, so videli pastisi se najmanj dvesto do tristo angorskih ovc in številne koze z dolgo, svilasto se bleščečo dlako. Nekaj tucatov konjičev s kratkimi, tankimi nogami in majhnimi glavami se je paslo zraven drobnice.

Ni bilo dvoma, da je moral biti v bližini kak halkovski šotor. Halki so bili pastirsko pleme in vsi dobri jezdeci.

Komaj so bili begunci v dolini, ko je stopil izza drevja pred nje močan možak srednje postave, oborožen z dolgo starinsko puško. Njegov okrogli obraz je imel prsteno barvo, malo pomešano z rumeno. Imel je poševne, globoko ležeče oči, ploščat nos in črne lase, ki so bili kakor pri Kitajcih spleteni v kito.

Njegova obleka je sestajala iz dolge, modre suknje iz debele volne s črnimi polžametastimi obšivki in širokega pasu, okrašena ga s srebrnimi zaponkami. Za pasom je imel velik nož. Na glavi je imel majhno, okroglo pokrivalo, ki je bilo na vrhu okrašeno s tremi trakovi, ki so viseli do ram.

Ko je mož zagledal prišlece, je odločno vzdignil svojo dolgo puško, a jo takoj spet povesil, ko je opazil miroljubnost tujcev. Polkovnik mu je dal roko v pozdrav: »Nismo tvoji sovražniki! Pred teboj so Rusi, ki te prosijo za gostoljubnost!«

Merčnikova je hotela kupiti mlado prase. Ker ni našla nikogar v hiši, je pogledala v klet. Tam se ji je nudil grozen prizor. Na tleh je ležala Julijana Gosakova vsa v krvi. Nesrečnica je hropela, iz razbite lobanje pa je vrela kri. Gosakova je kmalu izdihnila, ne da bi se bila zavedla. Umora so kmalu osumili Franca Gosaka in ga aretirali. Franc Gosak zanika zločin in navaja, da si je bil s svojo mačeho vedno dober, ker mu je izročila posestvo v last. Tudi oče Ignac Gosak mu je z notarsko pogodbo izročil svoje posestvo v polno last in si izgovoril dosmrten preužitek. Franc Gosak se je pa nekaj dni pred nasilno smrtjo svoje mačhe skregal z mačeho, ker si je neupravičeno prilastila 15 prascev, katere sta povrgli dve svinji, ki ju je Franc Gosak z omenjeno pogodbo prevzel od svojega očeta. Obdolženčeva mati je umrla že pred 15 leti. Njegov oče se je 1. 1933 poročil z vdovo Julijano Koprivnikovo, Franc Gosak pa dva mesca prej z Angelo Kušarjevo, s katero ima sedaj že pet otrok. Oče je obdržal ob svoji drugi poroki svoje posestvo, njegova druga žena pa svoje posestvo, na katerem je od svoje poroke stanoval tudi Franc Gosak. Franc Gosak pravi, da je njegovo mačeho morda umoril neki Lubej, ki je bil pobegnil iz kaznilnice in se skrival pri svojem bratu, kjer so ga v skrišališču na kozolcu zajeli orožniki. Lubej se ni hotel vdati, temveč je zažgal kozolec in tudi sam v njem gozel. Julijana Gosakova je nekaj dni pred smrtjo dejala Janezu Višnerju in ob drugih prilikah tudi Režini Višnerjevi in Amaliji Pristovnikovi, da se z mladim Gosakom ne razume več, da je bil mladi Gosak prej z njo vedno dober, a se je docela spremenil, odkar mu je izročila svoje posestvo. Tudi Franc Gosak se je nejevolno izrazil o svoji mačehi in je nekaj dni pred umorom izjavil Janezu Višnerju, da bo mačehi precepil glavo, če bo z njegovim očetom tudi tako grdo ravnala, kakor s svojim prvim možem. Razporena na sodišču je bila prekinjena in se bo nadaljevala v četrtek 14. t. m. Zaslišane bodo še tri nove priče.

* **Nepoboljšljiv vlomilec** je komaj 21letni Stanislav Gutmaher z Janžev gora. Julia letos so ga izpustili iz zaporov moriborske jtenišnice, kjer je prestajal 10mesečno kazen. Dva dni po izpustu je spet izvršil dva vlom, in sicer pri posestniku Alojziju Vrhovniku na Janžev gori in pri Francu Mežnariu v Puščavi kjer je ukradel razne predmete. Orožniki so ga dolgo iskali in so ga izsledili pri Selnici ob Dravi. Ko pa je Gutmaher

opazil orožnike, je bežal ter si pri tem zlomil levo nogo. Nato so ga aretirali. Zdaj se je moral Gutmaher zagovarjati pred malim kazenskim senatom moriborskega okrožnega sodišča, ki ga je obsodil na leto dni in osem mesecev robije ter na izgubo častnih državljanjskih pravic za dobo treh let.

* **Vlom pri Teokaroviču v Ljubljani.** V noči na ponedeljek so neznani tatovi vdrl v Teokarovičeve trgovinske prostore v Wolfovi ulici ter odnesli za okrog 20.000 din manufakturnega blaga. Kakor je razvidno iz preiskave, so tatovi prišli skozi velika vežna vrata sosedne hiše, kjer je na dvorišču Hrovatinova tiskarna. Potlej so navrtali, odnosno z dletom iztolkli dvojna vrata v Teokarovičeve prostore. Vlomilci sicer niso odnesli večje množine blaga. Nameravali so odnesti nekaj več, pa so bili prepoeni. Zanimivo je, da način tega vloma v marsičem spominja na vlom pri zdravniku dr. Trtniku pred meseci, kjer so vlomilci pobrali zlatnine za težke tisočake.

* **Škofjeloški svedrovci za zapahi.** Ob koncu septembra je bil izvršen predrzen vlom na Poljanski cesti v Škofji Loki. Medtem ko so vozili iz Leonišča z reševalnim avtom domov umirajočega posestnika in gostilničarja Franca Kovača, so neznanci vlomili v njegove stanovanjske in trgovinske prostore ter odnesli Kovačevemu zetu železniškemu uradniku Leopoldu Erjavcu raznovrstnega blaga in denarja v skupni vrednosti za okrog 40.000 din. Erjavec se je bil prav tiste dni selil iz Kapucinskega predmestja v dom svojega tasta. Na vseh straneh so se od tedaj vršile poizvedbe, a zaman. Že je kazalo, da bo ostal vlož mnepojasnjen, toda škofjeloški orožniki so vlom naposled do kraja razčistili. Sijajno so se izkazali prstni odtiski. Istega dne, ko je bil vlom izvršen, je prišel v Škofjo Loko daktiloskop ljubljanske policije. Uspelo mu je posneti odtiske na gramofonu, na steklenici likerja in na pokrovu pri ključavnic pri vratih. Prav ti prstni odtisi so izdali vlomilce. Najprej so prišli Stanka Petriča, ki je po rodu iz Ravnika v logaškem srezu, nato pa Memšarja Aleša, čevljarskega pomočnika iz Zgornjih Bitenj. Tretji pajdaš, italijanski državljani Henrik Biček, sedi zaradi neke druge reči v zaporu, zdaj pa se bo moral zagovarjati še zaradi vloma.

* **Dva nevarna vlomilca prijeta.** Policija je prišla 34letnega Jakoba Cimžarja, doma iz Predoslia, ki je šele nedavno zapustil zapore, in njegovega tovariša 33letnega Ivana Ogrina iz Zaboršta. Osumljena sta več vlo-

mov, med drugimi tudi vloma v občinsko pisarno v Dolu pri Ljubljani, kjer sta odnesla ročno blagajno, v kateri pa je bilo samo nekaj desetakov. Vlomilci so blagajno razbili s sekuro in jo vrgli proč. V blagajni je bilo tudi več hranilnih knjižic, ki jih bo gotovo nemara skušali vnovčiti.

Popotnikova torba

Na poseben način se je maščevala

Pri Rozi Bračkov, 72 let stari posestnici v Ciglencah je bil izvršen vlom v odsotnosti Bračkove in njene vnukinje Rozine Dolinškove. Obe sta bili na veselici pri Sv. Martinu.

Ko sta se ženski vrnili domov, sta našli po sobah vse razmetano. Večina boljših oblek in perila in celo posteljnine je manjkala. Z vsem tem pa je šlo tudi 500 din, shranjenih v zavrtku med obleko. Čudno pa je bilo, da so ostali nedotaknjeni dva stotaka, srebrna ura in drugo, kar vse bi bil vlomilec brez truda lahko vzel s seboj.

Odnešeni plen pa so kmalu našli, in sicer v 32 metrov globokem vodnjaku. Nekaj ga je že padlo na dno, nekaj pa ga je še plaval na vrhu.

Ta posebnost je dala misliti. Če bi bil pravi vlomilec na delu, bi bil vzel vse. Pa se je stara Bračkova spomnila, da je že dva dni poprej v hiši zalotila Baumanovo Zofko, hčer posestnika od Sv. Martina, izvoljenko Stanka Šešerka, rejenca Bračkove.

Bračkova je imela svojčas pri sebi rejenca Stanka Šešerka. Še pred dvema letoma je živel pri njej. Pa se je zaljubil v Baumanovo Zofko. Velika ljubezen je bila to in sta že mislila na poroko. Toda tej nameri zaljubljenec se je uprla Bračkova. Ta odpor je bil tako resen, da jo je Stanko popihal iz hiše in se preselil v hišo svoje neveste. S fantovo preselitvijo pa se je v Baumanovo hišo naselila tudi štokljka in Zofka je postala mlada mati, še preden je z otrokovim očetom stopila pred oltar.

Medtem je med Stankom in Zofko nastal prepir in Stanko se je preselil nazaj v Bračkovo hišo. To pa je bil strašen udarec za nesrečno Zofko, ki je začela tuhtati, kako bi se maščevala. Najprej je poskusila odnesti iz

33. poglavje

MONGOLSKA MEJA

Halki so morali plačevati Kitajski tribut kakor ostala mongolska plemena.

Vsi Halki skupaj so precej številno ljudstvo, ki biva v južnem delu razsežnega ozemlja, raztezajočega se od Altintaškega in Namšamskega gorovja do južne meje Sibirije.

Manjša plemena Halkov žive od puščave Gobija do Mandžurije in ob predgorju velikega Altaja. Kljub znatni medsebojni oddaljenosti se znajo hitro združiti, kadar grozi nevarnost, ker so vsi Halki izredno spretne jezdec.

Pečajo se z rejo ovc, konj in tudi kamel, čeprav je njihova zemlja precej nerodovitna. Na pustih ravninah rase le trda trava. Tudi lovu se posvečajo. Imeli pa so takrat le malo pušk. Njih strelno orožje je bil pretežno lok s puščicami, vendar so se lotili zdaj pa zdaj tudi lova na tigre, ki so se pojavljali v puščavi Gobiju.

Stalnih bivališč ta pastirski narod ni poznal. Kadar je bil kak kraj popasen, so razdrli šotore, jih naložili na konje ali kamele ter gnali svoje črede na druge pašnike.

So zelo skromni. Mleko je njih glavna hrana. Kljub skromni prehrani so čvrsti in lahko celo v starejših letih prejahajo do dvajset milj dnevno. Uživajo pa tudi mesno hrano, tako ovčje meso in meso divjih svinj. Tudi mesa padlega konja ali kamele ne zavržejo. Vode ne pijejo nikdar. Njih pičja je čaj, ki ga kupujejo od kitajskih trgovcev.

Pastirska plemena v Mongoliji so morda še gostoljubnejša, kakor so Arabci. Vsak tu-

»Dobro došli, če hočete biti naši prijatelji!« Gostoljubnost je Halkom svetel sledilni ml!

Pri teh besedah je vrgel pastir svojo puško spet čez ramo in korakal pred tujet v gozd. Dimitrij je še enkrat pazljivo pogledal nazaj po ravnini.

»Glejte, tam, gospodar!« je zaklical prestrašeno. »Kozaki!«

Res je dirjalo kaki dve verst oddaljeno od gozdička dvanajst kozakov. Vodil jih je korporal. Krenili so proti gričku, na katerem so stali mejni stebriči, in sicer naravnost proti kraju, kjer je bil stari mongolski stolp.

»Prekleto!« je zaškripal polkovnik z zobmi. »Hočejo nam zapreti pot čez mejo!«

Tako blizu smotra jim je zagrozila nova nevarnost. Polkovnik se ni bal nove ovire, toda zasmilila se mu je mlada sestra.

»Nič se ne bojim!« ga je tolažila pogumna deklica. »Posvetimo jim s puškami, da se bo njih število skrčilo. Tako bomo imeli z manj sovražniki opravka.«

Tudi pastir je bil zagledal vojake. Ker je govoril rusko, je razumel vsi pogovor gostov. Vendar je molčal, ker mu zapovedi gostoljubnosti niso dopuščale, da bi se bil vmešaval v zadeve svojih gostov. Smehlja se in občudovaje je pogledal mlado damo.

»Ali si razumel, za kaj gre?« je vprašal polkovnik moža.

»Da,« je odvrnil pastir. »Vojaki belega cara vas preganjajo.«

»Ne smemo iti z vami, da vas ne izpostavimo njih maščevalnosti!«

»Mož ga je začudeno pogledal. »Od kdaj pa Halki ne znajo več ščititi svoje goste? Ne

poznam vas sicer, niti ne vem, zakaj vas carevi vojaki preganjajo, vendar so nam gostje sveti. Ti in tvoji prijatelji naj se v naših šotirih ničesar ne boje. Če stopiš čez naš prag, ti prisegam pri Budi, da vas bomo vsi branili!«

»Ti si velikodušen, toda ali ne bo pozneje tvoje plemo kaznovano?«

Pastir je ponovno odvrnil: »Mi nismo podaniki tvojega vladarja! Svoboden mož sem, gospodar nad 15 šotori. Na oni strani meje me vaši vojaki nič ne brigajo! Pojdite z mano, nihče vam ne sme storiti ničesar zlega!«

»Najlepša hvala, plemeniti mož!« je ekel polkovnik. »Begunci smo iz sibirskih rudnikov, vendar nismo zločinci. Naš greh je le ta, da preveč ljubimo svobodo in svojo domovino. Če nam hočete pomagati, vam bomo dali toliko rubljev, kolikor jih boste zahtevali!«

»Vem, kako ravnajo vojaki velikega, belega cara z izgnanci. Rešil sem še več nesrečnikov in bom pomagal tudi vam! Toda ne maramo, da bi nas plačali za gostoljubnost. Moja dolžnost je, skrbeti za vas!«

»Za zmerom vam bomo hvaležni!« je rekel Vasiljev ginjeno. »Če ne marate, da vam pokažemo svojo hvaležnost z denarjem, dovolite, da vam darujemo orožje, prav tako odlično, kakršno rabimo sami.«

»Sledite mi!« je ponovil poglavar.

Pet minut pozneje je dospela družbica do jase v gozdu. Tu je bilo postavljeno 15 šotorov iz črne kožuhovine. Imeli so obliko cilindrov in so bili na vrhu okrogli. V polkrogu so obdajali znatno večji in višji šotor, s katerega je vihrala zastava z zmajema.

»Bodite dobro došli v moji domovini!«

Bračkove hiše Šešerkovo obleko. To je bil namen njenega obiska 25. oktobra, ko jo je zalotila stara Bračkovka. Tedaj se je našla obleka v vinogradu. Dva dni pozneje pa se je odločila za zgoraj opisani vlom in navidezno tatvino. Očitno je, da ji je šlo za maščevanje, vendar pa bo imela najbrž sitnosti pred sodniki, če se ne bo prej pobotala s fantom.

Iz Prekmurja

Prva smrtna obsodba v Murski Soboti

Murska Sobota, novembra.

Pred kazenskim senatom okrožnega sodišča v Murski Soboti se je pretekli teden zagovarjal zaradi dvojnega umora Makovec Karel, rojen 1. 1914. v Štrigovi, sin kleparskega pomočnika Matije. Obtožnica mu je očitala, da je letos poleti iz maščevanja in ljubosumnosti sedemkrat zabodel z nožem Raspergerja Viktorja iz Businščaka in trinajstkrat Repovo Marijo iz Štrigove. Obe žrtvi sta izdihnila.

Makovec Karel in Marija Repova sta se poznala že od mladih nog. Zadnji dve leti je postalo prijateljstvo med njima bolj ljubezensko. Dobro sta se razumela in je Makovcu pokojna Marija lansko jesen, ko je šel na orožne vaje, še dala nekaj malenkosti za na pot. Ko je spet prišel od vojakov domov, je začel dvomiti v dekletovo zvestobo, posebno še, ko je videl, da je Marija ob neki priliki šla k Raspergerjevemu kuharju. To je tudi dalo Makovcu povod, da je začel na vso moč sovražiti Raspergerjeve, predvsem Viljema, kajti slutil je v njem nevarnega ljubezenskega tekmeča. Čedalje bolj je postajal ljubosumen tudi na Marijo kljub temu, da mu je še pred odhodom k Raspergerjevemu zagotavljala, naj se nikar nič ne boji, ker hoče ostati le njemu zvesta. Toda Makovec je kmalu izvedel, da sta si Marija in Viljem skrivaj tudi dopisovala. Očitno je Mariji nezvestoba in ji izrazil željo, da si medsebojna darila vrne in se razideta. Užaljeni in ljubosumni Makovec tega sicer ni mislil tako zelo resno, pač pa je v svojem srcu že začel kovati načrt, kako bi se maščeval za dekletovo nezvestobo.

Usodnega dne popoldne je Marija odšla k Raspergerjevemu v Businščaku na obisk. Isti

ječ lahko stopi čez njihov prag, ne da bi imenoval svoje ime in svojo domovino, ter dobi jed in pijačo.

Ce kakšen Mongol odreče gostoljubnost, mu poglavar ali njegovi rojaki vzamejo dve živali. Če pa tujec celo umrje za lakoto ali mrazom, mu zaplenijo devet živali. Če kdo gosta oropa, mu mora lastnik šotora, v katerem se je izvršila tatvina, takoj plačati odškodnino.

To je vsekakor čudno, če se pomisli, da so Mongoli bolj ali manj roparji, ki gredo večkrat na roparske pohode...

Ko je poglavar Halkov predstavil goste svojim rojakom, kakšnim tridesetim krepkim možem, jih je povedel v svoj šotor. Tu so bile ženske njegove družine, ki so bile kljub rumenkasti polti in poševnim očem prijetne za oko. Njih obleka je bila podobna obleki moških. Kite so imele prepletene s srebrnimi nitmi.

Šotor je bil znotraj okoli in okoli pokrit z debelimi kožuhočinastimi odejami. V sredi je nad ognjiščem visela poleg čajnega kotla bakrena posoda, iz katere je prihajal prijeten vonj po mesu. Oprema je sestajala iz nekaj skrinj, v katerih je bila obleka, in iz dveh ali treh preprostih divanov. Tigrovske in kamelje kože, železno kuhinjsko orodje, sedla, okrašena s srebrom in bakrom, kratke sablje, puške na vžigalne kapice in druge reči so izpopolnjevale opremo. Tudi kitara na dve struni je visela na steni.

Halek je prosil tujce, naj sedejo. Takoj so jim ženske ponudile čaj v lesenih skodelicah, ki so imele srebrne vložke. Razen tega so jim ponudile še kostrunega mesa in belega kruha.

dan je bil doma na dopust u Viljem, ki je bil tedaj na orožnih vajah. Na poti proti domu sta se v Malem Slatniku Marija in Viljem poslovila, ker se je Viljemu mudilo na vlak in nazaj k vojakom. Pri slovesu mu je Marija izrazila hudo slutnjo, da bi jo Makovec lahko kje pričakoval, kajti poznala ga je kot precej nasilnega fanta. Zato je Marijo pospremil proti domu Viljemov brat Viktor. Marijina slutnja se je na žalost uresničila. Makovec je izvedel, da je njegov tekmeč na dopustu, in je sklepal, da se bosta z Marijo najbrž kje sestala. Vseposvoda je stikal za njima, da bi ju našel, in res ju je že od daleč opazil v Malem Slatniku, ko se je Marija poslavljala od Viljema. V Makovcu je dozorel sklep po maščevanju. Ob stezi se je s kolesom skril za pšenico, sezul čevlje in čakal. Ko sta prišla Marija in Viktor mimo, se je Makovec vrgel z nožem na svoji žrtvi. Obdelal je z nožem najprej Viktorja, da se je na mestu zgrudil mrtev. Tudi Marija je dobila nekaj lažjih ran, vendar je še stekla po stezi nazaj in klicala na pomoč zakonca Jambrošiča.

Ko je Viktor Rasperger obležal mrtev, je Makovec stekel za Marijo in klical za njo: »Mimika, daj mi puseka!« Marija zato ni slutila ničesar hudega. Šla mu je celo nasproti in ga prosila: »Dragi, ne me!« Objela ga je in poljubila. Po poljubu in objemu pa je Makovec začel Marijo neusmiljeno obdelovati z nožem in ji je zadal 13 vbodov. Obležala je mrtva pred njegovimi nogami. Niti navzočnost Jambrošičevih ni odvrnila Makovca od njegovega zverinskega dejanja.

Po groznem dejanju se je napotil zločinec domov, kjer je rekel staršem: »Nič več se ne bomo videli, ker sem dva ubil.« Šel je nato v neko gostilno in tam so ga orožniki prijeli. Ker je Makovec zločin storil preiščljeno in svoje dekle na tako zverinski način umoril, je senat okrožnega sodišča v Murski Soboti izrekel nad njim smrtno obsodbo. Makovec je svojo smrtno obsodbo poslušal čisto mirno in brezbrizno. Prijavil pa je revizijo in priziv.

Sezonskim delavcem naj se dovoli pri povratku carine prost uvoz. Vsi sezonski kmetijski delavci, ki so letos na delu v Nemčiji, imajo pravico pošiljati domov mesečno po 60 nemških mark. Ker pa nekateri delavci zaslužijo tudi več in odvišnega zaslužka ne porabijo, je Zveza kmetijskih delavcev posredovala, da se sezonskim delavcem, ki se bodo zdaj vračali, spet dovoli carine prost uvoz raznega blaga, kakor je bilo lansko leto.

Odprli so steklenico kumisa in jo postavili pred Vasiljeva, ki naj bi natočil tega okrepčila vsej družbi. Marija pa je dobila kozarec toplega mleka.

Medtem ko so pili in kramljali, so vstopili trije mladeniči s kitarami. Sedli so v kot in zaigrali. Godbi ni manjkalo neke izvirnosti.

»Ta šotor je cel raj!« je vzkliknil student, ki je postal sprčo dobre jedi in več kozarcev kumisa prav vesel. »Nikdar si nisem mislil, da je med pastirji mogoče tako prijetno razpoloženje!«

»Gostoljubnost Mongolov je po vsem Kitajskem v pregovoru!« je rekel Sergej.

»Ali bodo toliko dobrohotni, da nas bodo spravili čez mejo?«

»Poglavar nam je obljubil pomoč in bo svojo besedo gotovo držal!«

»Če pa nas kozaki tu zasačijo, bomo morali prijetno uro drago plačati!« je menil Storm.

Vasiljev se je obrnil k poglavarju: »Ali ste že storili vse potrebno za našo obrambo pred kozaki?«

Mož je smehljal se vstal, odgrnil šotorski zastor in vprašal: »Poglejte tja! Ali še vidite konje, ki so se prej tam pasli?«

Sergej je zanikal.

»No torej! Moji ljudje so se že napotili proti meji, da ugotovijo, kje so vojaki.«

»Ali bomo še nocoj na oni strani meje?«

»Pripravljamo se že za odhod. Ženske že podirajo šotore in zganjajo živino!«

»Ali pojdete vsi z nami?« je vprašal polkovnik začuden.

»Trideset mož je vendar boljše kakor se-

Tako bi odvišni denar naši sezonski delavci le spravili domov v obliki koristnega blaga.

Pomanjkanje učiteljstva v Prekmurju je že od nekdaj pereče vprašanje. S študijskim dopustom, ki je bil odobren trem učiteljem za nadaljevanje študija na višjih pedagoških šolah, se je število izpraznjenih učiteljskih mest samo v murskosoboškem srezu povečalo na 21. V obmejnih Fikšincih ni nobene učiteljske moči in je šola zaprta, v sosedni vaši pa uči 120 otrok en učitelj.

Dveletna deklica je utonila. Ko so Rajevi v Gomilici šli nedavno na njivo, so vzeli s seboj tudi dveletno hčerkico Anico. Da je ne bi zeblo, ji je mati zavila roke v ruto in ruto zavezala. Medtem ko so bili domači na drugem koncu njive, je deklica padla poleg njive v jamo polno vode. Ker je deklica imele zvezane roke, si ni mogla nič pomagati in je utonila, preden so prišli domači na pomoč.

Naši na tujem

Iz kolonij ameriških rojakov

V Clevelandu je nekega jutra nastal ogenj v neki hiši. Sosea je videla, kako je iz gorečih hiše Ivan Kure nenadno planil skozi okno in se zgrudil na tla. Poklicala je gasilce, ki so začeli gasiti. Kureta pa odpeljali v bolnišnico. Sodijo, da je zaspal z gorečo cigareto v ustih. Ivan Kure se je tako opeknel, da je umrl za poškodbami. Rodil se je v Jolietu pred 43 leti. Eno leto starega so starši vzeli v domovino, odkoder se je 17 let star vrnil v Ameriko. Zapušča ženo, brata in sestro.

V Clevelandu je bil pokopan rojak Franc Volk, ki je umrl po dolgi in mučni bolezni v starosti 54 let. Pokojni je prišel v Ameriko pred 30 leti. Doma je bil iz Zabičja pri Ilirski Bistrici na Notranjskem. Zapušča sina Franca, hčer Rozino in sestro.

V Clevelandu je umrla Julija Povšetova, rojena Peterlinova, stara 66 let. Doma je bila iz Doba pri Velikih Laščah. V Clevelandu sta nadalje umrla rojaka Franc Vidgoj in Marija Lebnova, ki je bila doma iz Hrušice pri Ljubljani.

V Pueblu se je pri delu v jeklarni smrtno ponesrečil rojak Jože Dejak, rojen v Pue-

dem ali osem. Prosil si nas za pomoč, zato je naša dolžnost, da vas ščitimo in spravimo na varno!«

»Vi ste poštenjak!« je vzkliknil Sergej in mu stresel roko.

»Vsi moji rojaki so enakih misli! Vsak Halek bi storil zate isto! Zdaj pa še enkrat pijte in zaenkrat ne mislite na sovražnike!«

Ves dan so ostali poglavar in ženske pri gostih in jim bili na uslugo. Ko se je znočilo, so podrli tudi poglavarjev šotor. Vsi drugi šotori so bili že zloženi na konjskih hrbtih. Živad je čakala, združena v veliki čredi, ob robu gozda.

Proti deseti uri so se vrnilo jezdeci, ki so bili poslani na poizvedovanje. Prinesli so vest, da je prehod pri starem stolpu prost, a da na različnih mestih, zlasti na gričih, kampirajo vojaki.

»Pojdimo!« je zapovedal poglavar. »Če nas bodo na potu ovirali, bo slabo zanje!«

»V katero smer?« je vprašal Vasiljev.

»Proti stolpu! Tam je četica mongolskih vojakov, ki ne bodo dovolili prehoda meje carskim vojakom, če nas bodo hoteli zasledovati na mongolskem ozemlju!«

Gostje so dobili najboljše in najhitreje jezdne konje, da bodo lahko, če bo treba utekli kozoškimi konjem. Nato je ves vod nastopil pot. Pred njimi je šla čreda, ki so jo stražili pastirji in psi. Za ženskami so se zvrstili moški, ki so imeli v svoji sredi begunce, da jih obvarujejo proti vsakemu napadu.

Nočna tema je bila prikladna za beg. Neko je bilo pokrito z oblaki.

(Dalje)

blu in star 27 let. Zapuška starše in tri brate. Pri delu v isti tvornici se je ponesrečil tudi rojak Andrej Okičič. Zlomilo mu je nogo.

V Elyju je bila pokopana Frančiška Koščak. Njeno dekleško ime je bilo Mestnik in je bila doma iz Trške gore pri Krki. Tu zapuška soproga Franca, hčer Frančiško, poročeno Turkovo v Detroitu, in sinove Franca, Josipa, Ivana in Antona.

V Davisu je umrl rojak Andrej Arhar. Podlegel je nadihu. Doma je bil iz Cerknice pri Rakeku na Notranjskem. Zapuška štiri sinove.

Ženski vestnik

Kako zadržuješ gnulobo sadja

Za kmeta je važno vprašanje, kako bi se sadje najbolje ohranilo čez zimo. Nekatero sadje, zlasti jabolka, imajo to lastnost, da dozori počasi šele v shrambi, tako da dobe šele tu pravi vonj in okus.

Vsako sadje je nekako živo bitje, ki mora na kakšen način razpasti, ko doseže polno zrelost. To razpadanje lahko samo zadržimo, onemogočiti ga ne moremo.

A kaj je vzrok, da sadje razpada? Učenjaki so ugotovili, da plin etilen, ki dozorevanje pospešuje. Ta etilen pospešuje tudi razpad.

Ljudje so se na podlagi izkušenj že davno temu primerno ravнали, ne da bi bili vedeli, kaj se v sadju prav za prav dogaja. Tako jih je izkušnja učila, da se v shrambo ne sme polagati skupaj sadje, ki dozoreva v različnem času. Etilen, ki uhaja iz prej dozorevajočega sadja, vpliva namreč na sadje, ki dozoreva pozneje, in tako pospešuje tudi razpadanje pozno dozorevajočega sadja.

Etilen pa ima že med rasti čudno ulogo: sadje namreč debeli. Dokaz za to so podali z zanimivim poskusom. Neki raziskovalec je pod steklo dal dve zreli jabolki poleg kati solnčnice. Jabolki sta izdihavali svoj etilen in solnčnica je krepko zrasla v višino. Dobil pa je tudi oteklino. Če damo zrelo jabolko v bližini lončnic, se pokažejo na teh kmalu razne nerednosti. Zorilni plin etilen se uporablja v modernih skladiščnih napravah. Tako pospešujejo z njim zoritev limon in banan, ki jih pobirajo in razpošiljajo še zelene. A ta zanimiva snov se uporablja tudi kot strupeni plin: v žitnih skladiščih ubijajo z njim škodljive žuželke. Človeška pljuča enako ne prenesejo večjih količin etilena. Nos nas dobro svira, če hranimo zelo zrelo sadje v zaprti sobi.

Etilen je tudi v svetilnem plinu. Kjer gre do skozi kletne prostore plinske cevi, ki niso zmerom dovolj tesne, se zrak napolni z etilenom in v takšnem zraku dozoreva sadje seveda hitreje in tudi hitreje razpada. To je vzrok za marsikatero gnilo jabolko, čeprav smo postopali pri polaganju v shrambo z vso previdnostjo. Kleti, v katerih je sadje, naj se zato vedno dobro zrači. Razen tega ne polagajmo skupaj sadja, ki hitreje in počasneje dozoreva, in pazimo na to, da se ozračje v kletih, skozi katere gredo plinske cevi, ne napolni z etilenom iz svetilnega plina.

Za kuhinjo

Veliki krompirjevi zmoki. Skuhaj in pretlači skozi sito štiri krompirje, dodaj košček sirovega masla, malo soli, dva rumenjaka in šest žlic moke ter naglo napravi testo. Testo razvaljaj za pol prsta debelo. V sirovem maslu ocvri malo na drobno zrezane čebule, peteršilja in žlico drobtin. S tem namaži testo in ga zavij. Zdaj razreži na kose, dolge po tri prste, ogladi z rokami, da dobiš podolgovate cmoke, in skuha v slani vodi. Ko so cmoki kuhani, prereži na krožniku vsakega čez pol in vse zabeli s sirovim maslom.

Krompirjeva juha s smetano in svinjino. Skuhaj kilogram olupljenega krompirja v slani vodi. Posebej pa napravi z dvema žlicama masti, čebulo, peteršiljem in tremi žli-

cammi moke svetlo prežganje, zalij ga s krompirjevo vodo in razmešaj. Zdaj krompir zmešaj in zmešaj s prežganjem, prideni še četrt litra kisle smetane in malo popra ter vse preede. Naposled dodaj še 12 dekagramov kuhane in na drobne koščke zrezane prekajene svinjine. Ko vse skupaj še malo povre, je juha gotova. Daš jo na mizo z opečenim kruhom, zrezanim na kocke.

Pražen ohrovt. Očisti, nareži, operi in popari ohrovt, odcedi in polij z vodo ter spet odcedi. Na dveh žlicah in masti zarumeni drobno zrezane čebule in zelen peteršilj. Deni v to ohrovt, osoli in praži. Med praženjem večkrat premešaj. Ko je ohrovt dosti mehak, ga potresi z moko in prilij zajemalko juhe. Ko še malo prevre, je jed gotova.

Zabeljene ohrovtove glave. Skuhaj dve zelo trdi ohrovtovi glavi v mastni juhi. Kuhani prereži vsako na štiri dele, odstrani štor, deni k mesu na krožnik in zabeli s sirovim maslom in drobtinami.

Svinjski golaž s kislim zeljem. Deni v kozico žlico masti, v masti zarumeni žlico drobno zrezane čebule in dodaj poldrugi kilogram na kocke narezanega svinjskega mesa od vratu. Dobro pokrij in počasi pari, da se meso zmehča. Potem potresi s papriko, soljo in žlico moke, malo premešaj in prideni že prej v vreli vodi prevrelo kislo zelje, da skupaj vre. Nato deni v skledo. Posebej pa daj zraven na krožniku pečen krompir na mizo.

Oči na sliki so se premikale

V delavnici neke slikarice v Rimu se je pripetilo nedavno nekaj strašnega. Mlada umetnica se je vrnila z vesele zabave v poznih nočnih urah in sklenila preslikati ozadje slike dragé sorodnice. Hotela je sorodnici to sliko pokloniti. Tako je mislila umetnica, drugače pa neznane, ki je hotel izrabiti sliko za svoj načrt. Velika slika, predstavljajoča sivolaso ženo, je služila neznancu za skrivališče. Za sliko se je namreč skril vlomilec. Najprej je izrezal iz platna oči in skozi dve luknjici je opazoval umetnico, kaj dela.

Mlada umetnica je zdajci vsa prestrašena opazila, kako so se premikale oči njene slike. Ni pa izgubila prisebnosti. Zapela si je veselo

Praktični nasveti

Vino v okusnem kozarcu ima boljši okus. Lepa čaša ni samo paša za oči, temveč ima vpliv tudi na okus. Samo sirovi pijanci, ki vino žrejo, ne pa pijajo, se zadovoljijo z vsako posodo. Poskusi so pokazali, da ima pijača v nelep posodi dosti slabši okus.

Ne izdelajte pozimi oken v hlevih. Pozimi potrebuje živina v hlevu še več svetlobe kakor v ostalem letnem času. Poleti je živina mnogo zunaj, dnevi so dolgi, torej ima svetlobe dovolj. Nasprotno je pozimi malo dneva. Če ni hlev primerno svetel, je živina od pozne jeseni do pomladi skoraj zmerom v temi. Kakor človek tako se tudi živina počuti neprijetno v temi. Zaradi tega ne izdelajte oken v hlevih, da bo prihajalo čim več svetlobe v hleve!

Kako skuhaš dober kompot. Pristavi ga le z malo oslajene vroče vode, pokrij ga, počasi duši in pusti tudi pokritega, da se shladi.

Za izboljšanje okusa mesnih jedi. Eno ali dve žlici brusničnega kompota prida vsaki mesni in divjačinski jedi in duši hkratu z jedjo. To da fin okus.

Sveže masline madeže takoj odstranimo, če jih nemudoma, ko nastanejo, posujemo z drobno soljo, ki iz blaga izsrka vso maščobo.

Krtače lahko očistimo z otrobi. Dve krtači potisnemo v otrobo in drgnemo drugo ob drugo. Maščoba preide iz ščetin v otrobo, ki jih naposled stresemo s krtač.

popevko in kakor da hoče poiskati nekaj v sosedni sobi, je prestopila prag delavnice. V naslednjem trenutku je na vso moč zakričala. Prihiteci so sosedje in jo našli omedlelo.

Vlomilec si v strahu pred policijo ni mogel drugače pomagati, kakor da je skočil iz tretjega nadstropja na ulico, kjer je obležal s polomljenimi udi. Prihitele je policija. Izkazalo se je, da je poškodovani vlomilec nevaren razbojnik, ki so ga oblastva že dolgo iskala. Mož se je uračunal. Presenetila ga je hladnokrvnost mlade umetnice. Slika z izrezanimi očmi je zdaj razstavljena v kriminalnem muzeju v Rimu.

Življenja na zemlji bo konec, ko zavrejo morja

Ameriški učenjak dr. George Gamow je izračunal, da bodo kisikovi atomi, ki so potrebni za žarenje sonca, porabljeni v 10.000.000.000 letih. Tedaj bo sonce usahnilo kakor balon, iz katerega so spustili plin. Sonce bo nekoč komaj tako veliko kakor naša zemlja, a zemlja sama bo imela tedaj svojo večno ledeno dobo.

Preden pa se bo sonce ohladilo, bo postajalo po mnenju dr. Gamowa čedalje bolj vroče. Istočasno bo seveda čedalje bolj vroče

tudi na zemlji, dokler ne bodo morja zavrela. Življenju na zemlji tedaj ne preti pogin zavoljo večnega mraza, temveč zavoljo strašne vročine. Preden se bo večna ledena noč zgrnila nad našo zemljo, se bo ta spremenila v žareče peklo.

V tolažbo nam je, pravi dr. Gamow, ki uči na vseučilišču v Washingtonu, da ne bodo ugonobljeni samo sonce, zemlja in druge zvezde, temveč da bo ista usoda zadela v 12.000.000.000 letih sploh vse vesoljstvo.

Iz debela sekvoje so napravili 24 hišic

V Kaliforniji se razprostirajo ob obali Tihega morja v daljavo kakšnih 700 km velikanski gozdovi, kjer je mnogo krajev, kamor še ni nikdar stopila človeška noga. To so razsežni pragozdovi, ki skrivajo v sebi mnoga presenečenja za človeka. Ni še tako dolgo, ko se je v te pragozdove napotila večja znanstvena odprava iz Washingtona na raziskovanje. Tam je naletela na velikanska drevesa, ki jim danes na svetu najbrž ni nikjer več enakih. Hkratu so to najbrž tudi najstarejša drevesa na svetu. Imenujejo se sekvoje. Znanstveniki so dognali, da so prav takana drevesa nekoč, morda pred milijoni let, rasla na mnogih krajih zemlje, do danes pa so jih ljudje vse povsod drugod že iztrebili, le v Kaliforniji še rasejo.

Sekvoja je povprečno visoka 120 metrov. Deblo pa je tudi tej višini primerno, saj meri v premeru dostikrat tudi 20 m. Kako velikansko je takšno drevo, se vidi tudi iz tega, da so iz enega samega takšnega drevesa zgradili cerkev, v kateri je prostora za 300 ljudi. Iz nekega drugega sekvojinega debela pa so napravili kar 24 enodružinskih hišic.

Računajo, da morajo biti ta drevesa, ki še danes stoje, stara povprečno 2000 let. O nekaterih najstarejših pa mislijo, da so doživela že štiri tisočletja. Z drugimi besedami se to pravi, da so začela rasti približno takrat, ko so starodavnim egiptanskim faraonom zidali piramide.

RADIO

Ljubljana

od 10. do 17. novembra

Nedelja, 10. novembra: 8: Jutnji pozdrav. — 8.15: Koncert: flavta (Slavko Korošec) in klavir (prof. Mipovšek). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Preludij in melodije (plošče). — 10: Verski govor (dr. Lenček). — 10.15: Prenos cerkvene glasbe iz zavoda sv. Stanislava v St. Vidu nad Ljubljano. — 11: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli godci. — 14: Veseli pevci (plošče). — 17: Kmetijska ura: Gozdarstvo. — 17.30: Domač spored (radijski orkester). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Iz življenja naših velikih mož: Davorin Jenko. — 20.30: Salonski kvintet. — 21.30: Veseli trio. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Valčkova ura (plošče).

Ponedeljek, 11. novembra: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Pisano polje — židane volje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Duševno zdravstvo (dr. Anton Breclj). — 18.20: Razigrani utrinki (plošče). — 18.40: Naši kamoloni (dr. Dolar-Mantusani). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.50: Hudomušnosti (Fran Lipah). — 20: I. koncert »Ujme« (prenos iz velike filharmonične dvorane). Izvajala bo Marta Osterc-Valjalova. — 21.30: Pevski zbor Grafika (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radostni zvoki (radijski orkester).

Torek, 12. novembra: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Bolgarski odmevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 14.15: Šolska ura: Kramljanje z mladino (Miroslav Zor). — 18: Vsakega malo (plošče). — 18.40: Začetki krščanstva v Rusiji (Fran Tersegav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.50: Vzgojna posvetovalnica (Vida Peršuhova). — 20: Godbe na pihala (plošče). — 20.30: Glasba starih mojstrov, VI. stilni koncert (radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Duet: orglice in harmonika (Petan in Stanko).

Sreda, 13. novembra: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Okrogli napravi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli spominki (plošče). — 14: Poročila. — 17.30: Dijaška ura. — 18: Pojte z nami (Kramolč). — 18.40: Visokošolke in mladinsko socialno skrbstvo (Marija Keržičeva). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.40: Po domače (plošče). — 20: Violinski koncert: prof. Miranov, pri klavirju prof. Lipovšek. — 20.45: Plošče za ples zavrtimo. — 21.15: Samospeli Mire Bašičeve, pri klavirju prof. Lipovšek. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Bežigradski pevski zbor.

Četrtek, 14. novembra: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Za odid (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Duet harmonik (Jenko Vilibald, Mihečič Miloš). — 14: Poročila. — 18: Vsakemu nekaj (radijski orkester). — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Radijski salonski orkester (Petrič). — 20.45: Reprodukcijski koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 15. novembra: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Od Ljubljane do Ohrida (Jelo Janežič). — 12: Šopek naših pesmic (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Vesel spored radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 14.10: Tedenski pregled Tujsko-prometne zveze. — 18: Ženska ura: Žena in socialno zavarovanje (Marija Pencova). — 18.20: Operetni odlomki (plošče). — 18.40: Franco-

ščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.50: Izseljenjski kotiček (Jože Rozman). — 20: Rezervirano za prenos. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Sobota, 16. novembra: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: V pisano vrsto plošče hite. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: V pisano vrsto plošče hite. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura:

Trije potepini (članice gledališča). — 17.30: Med igračami (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.40: Vesele ruske pesmi (plošče). — 20: Zunanje politični pregled (dr. Kuhar). — 20.30: Zapoznili ženin. Vesela zgodba za radio. Napisal Milan Pavlovčič. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Kaj pravi ljudska

vera o žabah

Žaba spada med živali, ki jih ljudje ne marajo, mnogi pa se jih celo boje. Ljudje mislijo, da so žabe garjeve. Zato se jih izogibajo. Temu je nedvomno kriva samo zunanost žab, kajti žaba je res grda žival. Ne stori pa nikomur ničesar hudega, nasprotno, človeku je celo koristna. Žaba je zanimiva žival, o kateri ve marsikaj povedati tudi ljudsko praznovanje.

Prevladuje splošno mnenje, da žaba čisti vodo. Ljudje pravijo, da je voda do sv. Gregorja strupena in da se ne sme nihče kopati v nji. Na dan sv. Gregorja pa baje preide strup iz vode na žabe in potem je voda čista. Ponekod se je še ohranilo praznovanje, da skačejo otroci pred reistvom v podobi žab po travnikih, kjer se preživljajo z roso. Ko dorastejo, odplavajo po potoku do hiš svojih roditeljev ali pa jih pobere iz vode vrana ali storklja, da jih odnese staršem na okno.

× Vloga Kanade v zdajšnji vojni. Američani menijo, da bo imela Kanada v tej vojni še veliko vlogo, ker je najbogatejša država na svetu v pogledu sredstev, potrebnih za vojno. Kanadske tvornice delajo s polno paro. Kanada oskrbuje Anglijo s topovi. Kanada je tudi zaloga letalstva in letalskega osebja za angleško vojsko. Letno bo data Kanada Angliji 20.000 pilotov in 33.000 članov ostalega letalskega osebja. Tam izdelujejo lovski letala tipa Hurricane, ki jih Angličje uporabljajo v zdajšnji vojni. V kratkem bodo izdelali 360 letal na mesec. Kanada pošilja nadalje v Anglijo velike količine bakra, aluminija, topov in motorov. Zolza Zedinjene države podpira Kanado s stroji, premožem, jeklom. Pošiljajo ji tudi inženirje za pomoč v letalskih tvornicah.

× 50.000 letal bodo izdelovali letno v Zedinjenih državah. Predsednik Združenih držav Roosevelt je na posvetu s predstavniki tiska izjavil, da se bo po novem načrtu lahko izdelalo v Zedinjenih državah 50.000 letal na leto.

× Odhod bivšega poljskega poslanika iz Bukarešte. Rumunska vlada je izdala dovoljenje bivšemu poljskemu poslaniku v Bukarešti in članom bivšega poljskega poslanstva, da lahko odpotujejo v Carigrad. Skupaj z njimi odpotuje tudi 250 poljskih beguncev, ki žele zapustiti Rumunijo.

× Španske pomaranče so dozorele. V Španiji se zdaj, ko v naše kraje že prihaja zima, pripravljajo na obiranje pomaranč. Pravijo, da bodo letos s pridelkom zadovoljni. Pomaranč bo več in boljše kakor druga leta, ker je bilo vreme ves čas še dokaj ugodno zanje. Iz Madrida prihaja vest, da so Španci nad polovico letošnjega pridelka pomaranč že v naprej prodali v Nemčijo.

× Kanadske petorčice štejejo že sedem let. Slovite kanadske petorčice za katere skrbi država, so nedavno obhajale svoj sedmi rojstni dan. Niso pa več toliko mišne kakor nekoč, so pa še zmerom privlačnost za tisoče tujcev. Kanadska država izda za njih vzgojo in nadziranje vsako leto 14.000 dolarjev. Kakor prej živijo še zmerom ločene od staršev pod nadzorstvom dveh pestunov, ene vzgojiteljice, dveh postrežnic, ene kuharice in treh služabnikov ter vrhovnega nadzornika. Samo enkrat so zapustile svoj dom, to je bilo takrat, ko je angleška kraljevska dvojica na svojem potovanju v Kanado izrazila željo, da bi jih videla. Igrati se smejo brez nadzorstva samo enkrat na dan, in sicer eno uro. V tej uri jih smejo videti tujci. Sestre

Splošno je znano, da ima žaba lepe oči. Zato ima pa zelo neprijeten glas. Pravljica pripoveduje, da je imela žaba prvotno grde oči in zelo lep glas. Nekoč je priletel k žabi slavček, ki je imel krasne oči, toda grd glas. Potožil je svojo nesrečo. Slavček se je smilil žabi in zato mu je ponudila zamenjavo glasu in oči. Slavček je pristal na to in od takrat je slavček kralj pevec, ima pa grde oči. Zato ima pa žaba krasne oči in zopern glas.

Zaba ima baje svoj vpliv tudi na zaljubljenca. Mnogi verujejo, da so žabe najzanesljivejši napovedovalci vremena. Če reglja žaba zvečer, bo drugi dan lepo. Ponekod ljudje verujejo, da bo toliko tednov po veliki noči brez dežja, kolikor tednov žabe pred veliko nočjo regljajo. Če regljajo žabe na dan sv. Gregorja, bo poletje vroče.

Dionneve so si med seboj dobre prijateljice in drže druga z drugo. Največja bolečina jim je ta, če jih za kazen ločijo drugo od druge. Razvijajo se v redu. Aneta je izredno muzikalna in Emilija je levična. Ker živé same zave jih otroške bolezni doslej niso napadle. Zanimivo je to, da imajo vse istočasno na letem mestu bolečine. Njih besedni zaklad je majhen, ker govoré vedno samo med seboj. Govore kanadske francosko in znajo že skoro brez natake pisati.

× Atene so razglašene za odprto mesto. Predsednik grške vlade Metaksas je sporočil italijanskemu vrhovnemu poveljstvu, da so Atene razglašene za odprto mesto in naj italijanska vojska to vpoštevá. To sporočilo je bilo poslano zaradi tega, ker so Italijani prva dva dni vojne med Italijo in Grčijo hudo bombardirali atenska predmestja. Grški listi pišejo v zvezi s tem, da je grška prestolnica prav tako zgodovinski spomenik za ves svet, kakor je Rim. Če se bodo napadi na ta zgodovinski spomenik nadaljevali, grozi grški tisk, bo Rim deležen brezobzirnega bombardiranja.

× Pomanjkanje krompirja v Parizu. Prehrana na nakupnice še prilično deluje. Veliko nejevalje povzroča zmanjšanje obrokov, saj so Francozi znani kot dobri jedci. Posebno se občuti pomanjkanje krompirja. Krompirjeva letina je bila namreč zelo slaba, ker ga je mnogo zgnilo zaradi prepoznega izkopavanja. Zato je iz Nemčije prišlo že več vlakov krompirja, določenega izključno za Pariz. Ker so zaloge živil v Franciji sploh zelo majhne, Nemčija ne vztraja na tistem, kar ji dovoljuje premirje, marveč dobavlja čedalje več potreb za svojo zasedbeno vojsko iz Nemčije sama.

× V južni Albaniji ni uporov. Tako piše italijanski tisk, ki zatrjuje nasprotno, češ da vlada med Albanci veliko veselje, ker je italijanska vojska šla osvoboditve še tiste Albanije, ki so sto let trpeli pod grškim jarmom. S tem Italija popravlja zgodovinske krivice, ki so se godile albanskemu ljudstvu in ostaja zvesta svojemu poslanstvu, katero je začela že v svetovni vojni in nadaljevala v Abesiniji in Albaniji. V zdajšnji vojni pa si je zastavila za smoter, kakor trdi italijansko časopisje, tudi osvoboditev Egiptenova.

× Angleške mine v grških vodah. Londonški radio je objavil, da je angleško vojno brodogradništvo položilo mine vzdolž obale Jonskega morja. Prav tako sta zavarovana z minami Korintski in Pirejski zaliv.

× Kuga v severni Mandžuriji grozi japonski vojski. Moskovska »Pravda« prinaša japonsko vest, da je nastala v Mandžuriji kuga. Japonska vlada je ukrenila vse potrebno, da se kuga ne bo razširila med japonskim vojaštvom in tako tudi na Japonsko. Po uradnih podatkih so odkrili sedaj 850 primerov kuge.

× Že stari Maji so poznali osredno kurjavo. Pri izkopaninah na mehiškem polotoku Yukatanu so našli ameriški učenjaki v starem sedežu Majev v večjih poslopjih, tudi napravo, ki močno spominja na evropsko osredno kurjavo. V kletih so bili veliki kotli, od katerih so držale cevi v vse prostore. Ameriški učenjaki domnevajo, da so Maji res imeli nekakšno osredno kurjavo z vročo vodo.

× 30 kilometrov visoko v zrak hočeta Letos decembra se dvigneta, kakor poročajo iz Buenos Airesa, italijanski inženjer Edoardo Olciero in pater Ignazio Puig z ogromnim balonom v stratosfero. Ta balon izdelujejo zdaj z vso naglico. Zanj bodo porabili 22.000 kvadratnih metrov neprepustne in gumirane svile. Njegova prostornina bo znašala 124.790 kubičnih metrov, napolnili ga bodo s 4500 kubičnimi metri plina, dvignil pa naj bi se v višino 30 km. Balonska kabina je izdelana iz štiri milimetre debele aluminijaste pločevine, ki je zelo lahka in izredno odporna. V njej bo prostora za dve osebi, pilota in opazovalca kakor tudi za znanstvene instrumente. Vgradili bodo tudi radijski oddajnik, tako da bosta letalca med poletom v stalni zvezi z zvezdoslovsko opazovalnico v La Plati. V kabini bo tudi naprava za obnavljanje zraka, ker bo morala biti ves čas neprodušna zaprta, da bosta mogla raziskovalca v takšni višini živeti. Moža bosta opremljena nadalje s posebnim padalom. Vzlet bo v okolici San Rafaela, ki je že sam 1900 m nad morjem in ima zelo ugodne podnebne prilike.

× Zanimiv očenaš avstralskih domačinov. Tudi divja plemena, ki živijo v Avstraliji, imajo svojo vsakdanjo molitev, s katero se obračajo k svojemu bogu. To je nekak njihov očenaš. Glasi pa se takole: »Oče naš na vrhu neba. Mi se bojimo tvojega imena. Ti si naš gospodar. Moški in ženske tukaj na zemlji te poslušamo, kakor to delajo dobre duše in poslušajo tebe na vrhu neba. Daj nam kruha, preden solnce ne zatone. Grešili smo, stori, da bomo spet dobri. Odvrčaj nas od slabih prostorov, saj so tvoje roke razprostrte, da nas varujejo zlega.«

× Drobne zanimivosti. Za oskrbo vojaka na bojišču je potrebno trinajst vojakov v zaletju. — V Ameriki izgotavljajo nov tip letala, ki lahko leti 1800 km brez pristanka. Ta letala bodo nosila pod svojimi krili tudi po dve bombi po 200 kg teže. — Naša zemlja ima dve milijardi 169 milijonov prebivalcev. Od tega števila živi četrtina na evropskem ozemlju. — V Turčiji so začeli graditi novo mesto Erzindžan, katero je lani jeseni potres uničil. — Praga je dobila nedavno tretje nemško gledališče. — Turčija ima skozi Evropo zdaj edino odprto pot preko Bolgarije. — Zedinjene države bodo v teku treh mesecev prevzele oporišča, ki so jih Angleži prepustili Ameriki.

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni.

VEC CEVLJARSKIH POMOCNIKOV sprejme takoj Gorenjak Konrad, Celje, Gosposka 28.

KUPUJE! PRODAJA! HRANILNE KNJIŽICE bank in hranilnic ter vrednostne papirje po najugodnejših cenah Bančno kom. zavod, Maribor.

DVA ČEVLJARSKA VAJENCA

kmečkih staršev, z vso oskrbo, poštena in zanesljiva takoj sprejme IVAN ERZEN, čevljar, Mojstrana. 261

JABLUSOV JABOLČNIK

Marsikdo bo imel premalo pijače za domačo rabo, po vrhu pa še kislo. Vsi si pomagajte, ako naročite JABLUS, ki je edina snov, iz katere lahko napravite izvrsten jabolčnik ali hruškovec tudi brez prave pijače. S poštnino stane 50 litrov 43 din, 100 litrov 71 din, 150 litrov 103 din, 300 litrov 191 din. Že čez 1000 pohvalnih pisem. — Glavno zastopstvo »Jablusa«, Podčetrtek. 260

VINIČARJA

majerja ali hlapca, vestnega, s tremi do štirimi delovnimi močmi sprejemem. Preac Franjo, Zg. Breg 31, Ptuj. 259

KREPITE ŽIVCE

krepite telo in spet boste postali krepki in sposobni za delo. Znanstveno je dokazano, da fiziološki ekstrakt KA-LE-FLUID urejuje izločevalno delo vseh žlez, krepki ves organizem in vravnotežuje živce. Vsem, ki se zanimajo, pošljemo brezplačno podrobno literaturo. Pišite na naslov: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. Kalefluid se dobiva v lekarnah. S. br. 10.537-33. 263

ZAHTEVAJTE BREZPLAČEN KATALOG



MEINEL HEROLD
ZAL-TVORNICE GLAZBI
MARIBOR
ŠT. 104

BREZPLAČEN POUK V IGRANJU!

Prijetno presenečenje

lahko napravite svoji ženi, če ji naročite družinski časopis »PRIJATELJE«, kjer dobi vse nasvete, ki jih za dom in družino potrebuje. — Četrletno stane samo 17 din. Sporočite svoj naslov upravi v Ljubljani, Dalmatinova 8/D, pa dobite eno številko brezplačno na ogled.

Za starše, vzgojitelje, prijatelje mladine!

Izšla je nova knjiga »SPOLNO ŽIVLJENJE«, katero vsem toplo priporočamo. Greh je, ne povedati pravočasno mladini, kako je prišla na svet, ne ji zaupati skrivnosti življenja. Pisatelj pravi v uvodu: »Povejmo ljudem resnico in obvarovali jih bomo pred lažmi in zablodami!« Zato naj čita knjigo »Spolno življenje« zoreča mladina in vsak odrasel človek.

Knjiga obsega 22 zanimivih poglavij in stane s poštnino vred samo Din 20.—. Namenjena je predvsem onim, ki si ne morejo kupiti dragih knjig o tem vprašanju. Nakazite denar na poštni čekovni račun št. 14.675 (Hranilnica »MOJ DOM«, Ljubljana), ali pošljite v znamkah na naslov: J. E. Knjižna centrala, Ljubljana, Dvořakova 8a.



NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Pjotr-Rasputin**
Ravljien: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broširana knjiga: din 10.—
Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5

NOVOST!

SAMO DIN 49.50



Št. 62.300 Anker-ura pravi švicarski stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrov s pisano garancijo

Din 49.50

Št. 62.301 leta s osvetljenimi kazalci in številčnico

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, vam ga pošlje brezplačno in poštino pristoja

H. Suttner

Ljubljana 6
Lastna protokolirana tovarna ur v Švic.

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najnižimi stroški pripravi izborni, obstojni in zdrav domači pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov din 25.—, po pošti din 45.—, 2 steklenici po pošti din 75.—, 3 steklenice po pošti din 100.—.



NOV REDILNI PRAŠEK



»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 7 din, po pošti 18.— din, 3 zav. po pošti 32.— din, 4 zav. po pošti 39.— din. Mnogo zahvalnih pisem. Razite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

Na deželi pa zahtevajte Redin in Mostin pri vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.